

Gemeente Den Haag

OS&P

Onderzoek, Strategie & Projecten

Rapport

Monitor EU-arbeidsmigranten, 2013

Kwantitatieve weergave van EU-arbeidsmigranten in Den Haag.

Deel 1: arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa

Deel 2: arbeidsmigranten uit Zuid-Europa

September 2014

Monitor EU-arbeidsmigranten

Kwantitatieve weergave van EU-arbeidsmigranten in Den Haag.

Deel 1: arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa

Deel 2: arbeidsmigranten uit Zuid-Europa

Uitgave

Gemeente Den Haag
Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn
Stafgroep Onderzoek Strategie en Projecten
september 2014

Redactie

*Andrea Romijn
Ron Kamerling*

Inlichtingen

Andrea Romijn (telefoon 06-22883256, emailadres andrea.romijn@denhaag.nl)

Dit rapport is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld. Toch kan het voorkomen dat bepaalde informatie niet (geheel) juist wordt weergegeven. U kunt geen rechten ontleen aan de teksten en cijfers uit dit rapport.

Inhoudsopgave

DEEL 1: ARBEIDSMIGRANTEN UIT MIDDEN- EN OOST-EUROPA	- 1 -
1. INLEIDING	- 2 -
2. DEMOGRAFIE	- 3 -
2.1 Aantal inwoners uit Midden- en Oost-Europa	- 3 -
2.2 Registratie (RNI/REVA)	- 4 -
2.3 Leeftijd	- 5 -
2.4 Geslacht	- 5 -
2.5 Spreiding over de stad	- 8 -
2.5.1 Stadsdelen	- 8 -
2.5.2 Wijken	- 9 -
2.5.3 Buurten	- 10 -
2.6 Verblijfsduur	- 12 -
2.7 Prognose aantal Midden- en Oost-Europeanen tot 2020	- 13 -
3. HANDHAVING EN TERUGKEERBELEID	- 15 -
3.1 Perspektywa / BROV / OVR	- 15 -
3.2 Maatschappelijke Opvang	- 15 -
3.2.1 Daklozen	- 15 -
3.2.2 Winterkouderegeling	- 16 -
4. ONDERWIJS	- 18 -
4.1 Voor- en voerschoolse educatie	- 18 -
4.3 Primair onderwijs	- 20 -
4.4 Spreiding leerlingen over basisscholen Den Haag	- 22 -
4.5 Voortgezet onderwijs	- 23 -
4.6 Spreiding leerlingen over VO-scholen Den Haag	- 24 -
4.7 Spreiding over soorten VO	- 24 -
4.8 Verzuim	- 25 -
4.8.1 Signaal verzuim	- 25 -
4.8.2 Luxe verzuim	- 26 -
4.8.3 Absoluut verzuim	- 27 -
4.9 Voortijdig schoolverlaten (VSV)	- 28 -
4.10 Samenvattend overzicht, inclusief MBO en speciaal onderwijs	- 29 -
5. TAAL EN INBURGERING	- 31 -
5.1 Taal in de Buurt	- 31 -
5.2 ROC Mondriaan – trajecten voor EU-migranten	- 31 -
6. SOCIALE VOORZIENINGEN	- 32 -
6.1 Uitkering WWB	- 32 -
6.2 Voorzieningen voor minima huishoudens	- 33 -
6.2.1 Schoolkostenfonds	- 33 -
6.2.2 Ooievaarspas	- 33 -
7. GEZONDHEIDSZORG JEUGD	- 34 -
7.1 Consultatiebureaus 0-4 jaar	- 34 -
7.2 Jeugdhulpverlening 4-18 jaar	- 35 -
7.2.1 Bureau Jeugdzorg (BJZ)	- 35 -
7.2.2 AMK	- 36 -

DEEL 2: ARBEIDSMIGRANTEN UIT ZUID-EUROPA	- 37 -
8. INLEIDING	- 38 -
9. DEMOGRAFIE	- 39 -
9.1 Aantal inwoners uit Zuid-Europa	- 39 -
9.2 Leeftijd	- 40 -
9.3 Geslacht	- 42 -
9.4 Spreiding over de stad	- 43 -
9.4.1 Stadsdelen	- 43 -
9.4.2 Wijken en buurten	- 44 -
9.5 Verblijfsduur	- 47 -
9.6 Prognose aantal Zuid-Europeanen tot 2020	- 46 -
10. MAATSCHAPPELIJKE OPVANG	- 49 -
10.1 Daklozen	- 49 -
10.1 Winterkouderegeling	- 49 -
11. ONDERWIJS	- 51 -
11.1 Vroeg- en voorschoolse educatie	- 51 -
11.2 Primair onderwijs	- 52 -
11.3 Spreiding leerlingen over basisscholen Den Haag	- 52 -
11.4 Voortgezet onderwijs	- 54 -
11.5 Spreiding leerlingen over VO-scholen Den Haag	- 53 -
11.6 Verzuim	- 55 -
11.6.1 Signaal verzuim	- 55 -
11.6.2 Luxe verzuim	- 56 -
11.6.3 Absoluut verzuim	- 56 -
11.7 Voortijdig schoolverlaten (VSV)	- 57 -
11.8 Samenvattend overzicht, inclusief MBO en speciaal onderwijs	- 57 -
12. TAAL EN INBURGERING	- 59 -
12.1 Taal in de buurt	- 59 -
12.2 ROC Mondriaan – trajecten voor EU-migranten	- 59 -
13. SOCIALE VOORZIENINGEN	- 60 -
13.1 Uitkering WWB	- 60 -
13.2 Schoolkostenfonds	- 60 -
13.3 Ooievaarspas	- 61 -
14. GEZONDHEIDSZORG JEUGD	- 62 -
14.1 Consultatiebureaus 0-4 jaar	- 62 -
14.2 Jeugdhulpverlening 4-18 jaar	- 63 -
14.2.1 Bureau Jeugdzorg	- 63 -
14.2.2 AMK	- 64 -

Deel 1: arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa

1. Inleiding

De editie van 2013 is de vijfde monitor op rij over Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten in Den Haag. De eerste monitor verscheen eind 2009. Met de monitor wil de beleidsafdeling Integratie van de Dienst OCW de migratie en ontwikkeling rond Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten in Den Haag volgen. Het gaat om arbeidsmigranten uit de Midden- en Oost-Europese landen die in 2004 en 2007 zijn toegetreden tot de Europese Unie. Dit zijn Polen, Bulgarije, Roemenië, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië, Letland, Estland, Litouwen. Sinds begin 2014 hebben Roemenie en Bulgarije ook toegang tot de arbeidsmarkt zonder de noodzaak van een tewerkstellingsvergunning.

Deze monitor bestaat uit twee delen. Deel 1 bevat gegevens over arbeidsmigranten uit de Midden- en Oost-Europese landen, deel 2 over arbeidsmigranten uit de Zuid-Europese landen. De gegevens zijn van 2013 en voor zover mogelijk al van 2014. De monitoring van de Zuid-Europese arbeidsmigranten is vorig jaar gestart. Over deze groep zijn minder gegevens beschikbaar dan voor de arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa en voornamelijk is er geen specifiek beleid ontwikkeld voor deze groep, behalve de inventarisatie van de omvang en de omstandigheden. Ze worden wel actief meegenomen in al bestaand EU-arbeidsmigrantenbeleid. Ook zijn Zuid-Europese organisaties benaderd voor informatievoorziening naar deze groep toe.

De opzet van deze monitor verschilt enigszins van vorige jaren, dit op verzoek van de opdrachtgever. Zo zijn de twee hoofdstukken Huisvesting en Voorlichting & Informatie eruit. Informatie hierover is te vinden in de Voortgangsrapportage EU-arbeidsmigratie van de afdeling Integratie. Nieuw dit jaar is het hoofdstuk over Hulpverlening en Gezondheidszorg Jeugd (Het streven is om in de volgende monitor ook Gezondheidszorg Volwassenen op te nemen).

De monitor bevat vooral kwantitatieve gegevens. Voor de verzameling van gegevens is gebruik gemaakt van bestaande registraties en gegevensbestanden. Voor zover nodig zijn de gegevens door OS&P bewerkt. Het aantal migranten uit EU-landen stijgt al enige jaren. Dat blijkt onder andere uit de Migrantenmonitor 2007-2012 van het CBS (maart 2013) en een persbericht van het CBS van 11 augustus 2014. De toename is vooral toe te schrijven aan een stijging van het aantal geregistreerde migranten uit de tien nieuwe Midden- en Oost-Europese lidstaten, maar ook de migratie uit de zogenaamde zuidelijke EU-lidstaten groeit de laatste jaren. De zuidelijke EU-lidstaten zijn Griekenland, Italië, Portugal en Spanje (zie kader).

Het CBS en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderscheiden drie groepen EU-lidstaten.

EU-26

Alle EU-lidstaten, minus Nederland. Het is daarmee een optelsom van de EU-10, de zuidelijke EU lidstaten en EU-overig.

EU-10

Dit zijn de nieuwe lidstaten uit Midden- en Oost-Europa: Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

Zuidelijke EU-lidstaten

Griekenland, Italië, Portugal, Spanje

EU-overig

Dit zijn: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk, Malta, Verenigd Koninkrijk en Zweden.

2. Demografie

Sinds de uitbreiding van de Europese Unie in 2004 en 2007 heeft Den Haag, net als een aantal andere steden en gebieden, te maken met een toename van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa. In deze monitor gaat het om arbeidsmigranten uit de volgende landen: Letland, Estland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Roemenië en Bulgarije. De demografische gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de bevolkingscijfers uit de BasisRegistratie Personen (BRP; voorheen GBA) van 1-1-2014.

2.1 AANTAL INWONERS UIT MIDDEN- EN OOST-EUROPA

Op 1 januari 2014 stonden 16.831 Midden- en Oost-Europeanen ingeschreven in de BasisRegistratie Personen (BRP) van Den Haag. Dat is 7% meer dan in 2013 en een verdubbeling ten opzichte van 2009. Hoeveel arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa in werkelijkheid in Den Haag wonen, is niet duidelijk. Een groot aantal migranten laat zich om uiteenlopende redenen niet registreren of hoeft dat niet te doen omdat zij van plan zijn korter dan 4 maanden in Nederland te verblijven. Aanvankelijk, tot ongeveer 2011, gingen de verschillende onderzoeksinstituten er vanuit dat hooguit een derde van alle Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten zich registreert bij een gemeente. Volgens recent onderzoek is dat aandeel gegroeid tot naar schatting 50%¹. Er blijken wel verschillen te zijn, zo komt uit het onderzoek van Van der Heijden naar voren: Polen registreren zich in bijna driekwart van de gevallen, terwijl Roemenen dat in nog geen vijfde van de gevallen doet. Op basis van deze schatting kan het werkelijke aantal Midden- en Oost-Europeanen in Den Haag dus rond de 33.000 personen liggen. Een aantal dat overigens al naar gelang de seizoenen en schommelingen op de arbeidsmarkt zal fluctueren. Wij wijzen er op dat het getal van 33.000 een schatting is.

Arbeidsmigranten met kinderen schrijven zich (veel) vaker in bij de gemeente dan migranten zonder kinderen. Ongeveer 90% van de Midden- en Oost-Europese kinderen op de basis- en VO scholen staat geregistreerd in de Haagse BRP².

Tabel 2.1: Aantal in BRP ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen naar nationaliteit, 2009-2014*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	verschil '14 - '13
Polen	3.721	4.734	5.729	6.807	7.696	8.464	10%
Bulgarije	3.062	3.625	3.860	4.365	4.568	4.600	1%
Hongarije	274	401	586	792	952	1.035	9%
Roemenië	392	465	543	660	765	847	11%
Slowakije	433	430	480	483	524	548	5%
Tsjechië	190	186	197	217	203	210	3%
Slovenië	20	24	28	49	48	50	4%
Estland	43	63	127	169	135	160	19%
Letland	53	86	234	269	326	354	9%
Litouwen	197	251	338	444	528	563	7%
Totaal	8.385	10.265	12.122	14.255	15.745	16.831	7%

Bron: BRP, bewerking OS&P

* Migranten met een dubbele nationaliteit (Midden/Oost-Europees en Nederlands) zijn niet meegeteld.

Het aantal ingeschreven arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa groeide in de periode 2009 tot 2012 jaarlijks met ongeveer 20%. In 2013 is de groei gehalveerd naar 10%. In 2014 nam de groei verder af naar 7%. Polen en Bulgaren blijven met afstand de grootste groep. Getalsmatig is het aantal

¹ O.a. Risbo (2009), Universiteit Utrecht, NICIS, Universiteit Rotterdam, SCP, CBS, Forum (allen 2011). Rapportage 'Aantallen geregistreerde en niet-geregistreerde burgers uit Midden- en Oost-Europese landen die in Nederland

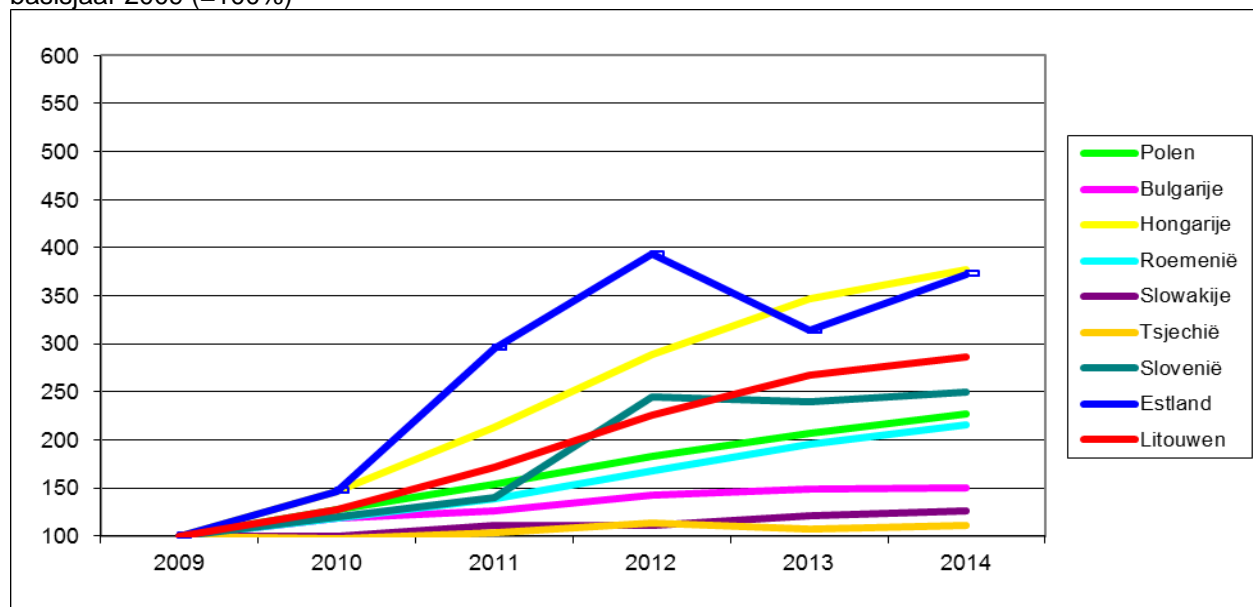
verblijven', UvU, prof. v.d. Heijden, e.a., 2013 (bijlage kamerbrief Min. SZW, EU-arbeidsmigratie, 14-1-2013).

² Onderzoek 'Gebruik voorzieningen door Midden- en Oost-Europese kinderen in Den Haag' (OIV, april 2011)

geregistreerde Polen het sterkst toegenomen ten opzichte van vorig jaar, relatief gezien nam het aantal arbeidsmigranten uit Estland het sterkst toe.

De grafiek op de volgende pagina (figuur 2.1) laat de toename zien van het aantal ingeschreven arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europa aan de hand van indexcijfers. Migranten uit Letland zijn uit de grafiek gelaten, omdat de ogenschijnlijk extreme groei een vertekend beeld geeft in de index. In werkelijkheid gaat het om kleine aantallen.

Figuur 2.1: Index aantal ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen naar nationaliteit 2009-2014, basisjaar 2009 (=100%)

Bron: BRP, bewerking OS&P

2.2 REGISTRATIE (RNI/REVA)

De Registratie Niet-Ingezetenen (RNI) registreert personen die niet in Nederland wonen, maar die wel een relatie hebben met (meerdere) Nederlandse overheidsinstellingen. Sinds 6 januari 2014 kunnen niet-ingezetenen zich inschrijven in de RNI bij inschrijfvoorzieningen bij 18 gemeenten in Nederland, waaronder Den Haag. Niet-ingezetenen moeten zich voor inschrijving in persoon melden met een geldig legitimatiebewijs. Zij moeten ook hun woonadres in het land van herkomst aanleveren. Bij inschrijving aan het loket ontvangen niet-ingezetenen direct hun toegekende burgerservicenummer (BSN) en een afschrift van de opgenomen persoonsgegevens.

Vijf gemeenten voeren op dit moment een pilot uit met een voorziening voor de 'Registratie Eerste Verblijf Adres' (REVA), waaronder Den Haag. Zij zijn begonnen met de registratie van het eerste verblijfadres in REVA, bij het eerste contactmoment tussen EU-arbeidsmigranten en de Nederlandse overheid. De pilot zal een jaar duren en moet antwoord geven op de vraag of de registratie van het eerste verblijfadres bijdraagt aan het zicht dat gemeenten op de woonomstandigheden van niet-ingezetenen hebben. En of het bijdraagt aan de mogelijkheden om personen op tijd te wijzen op hun plicht tot inschrijving in de BRP.

In tabel 2.2 staan alle mensen uit het buitenland, die hier voor het eerst een BSN aanvragen. Het gaat steeds om het totaal aantal, dus cumulatief. De nationaliteit van deze mensen wordt niet geregistreerd in REVA.

Tabel 2.2. Totaal aantal nieuwe meldingen in REVA

Totaal aantal nieuwe meldingen in REVA	Tot half februari 2014	Tot half mei 2014	Tot half augustus 2014
Den Haag	557	1.171	5.310
Totaal Nederland	934	4.266	8.356

Bron: REVA week 6, 20 en 33 2014

Tabel 2.2. geeft het totaal aantal nieuwe meldingen aan het loket in Den Haag, maar dat wil niet zeggen dat al deze mensen een adres *in Den Haag* hebben opgegeven als verblijfsadres. Dat zijn er 2.469 op peildatum augustus 2014.

Mensen die zich langer dan vier maanden willen vestigen schrijven zich in de BRP. Het REVA wordt niet opgeschoond, ondanks dat mensen zich mogelijk inschrijven in de BRP of terugkeren naar het land van herkomst.

2.3 LEEFTIJD

Bijna de helft (46%) van de ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen in 2014 is tussen de 26 en 40 jaar, 36% is jonger dan 26 jaar en 18% is ouder dan 40 jaar. In alle leeftijdsgroepen zien we een toename ten opzichte voorgaande jaren. Het aandeel kinderen en jongeren (tot 19 jaar) neemt in verhouding het hardst toe. Dat zien we terug in het onderwijs. Op de voorscholen, basisscholen en middelbare scholen in Den Haag groeit het aantal leerlingen uit Midden- en Oost-Europa.

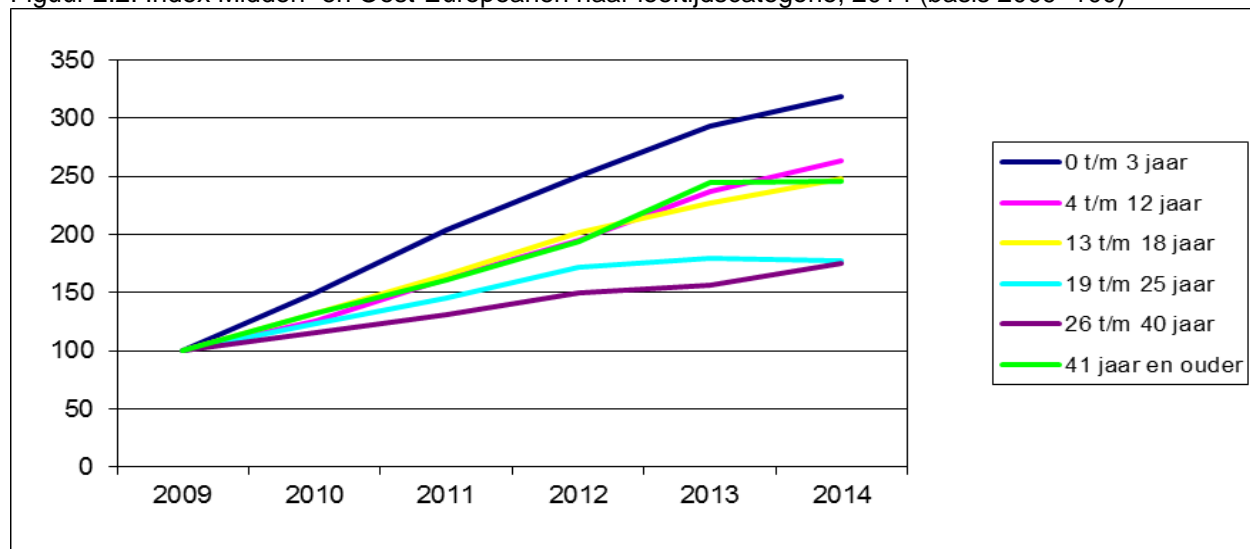
Tabel 2.3: Vergelijking leeftijdsgroepen ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen, 2009–2014*

Leeftijd	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Indexcijfer 2009=100%
0 t/m 3 jaar	370	553	755	927	1.087	1.178	318
4 t/m 12 jaar	556	696	902	1.082	1.318	1.463	263
13 t/m 18 jaar	304	401	501	614	690	753	248
19 t/m 25 jaar	1.535	1.893	2.230	2.639	2.750	2.725	178
26 t/m 40 jaar	4.381	5.081	5.742	6.584	6.870	7.669	175
41 jaar en ouder	1.239	1.641	1.992	2.409	3.030	3.043	246
Eindtotaal	8.385	10.265	12.122	14.255	15.745	16.831	201

Bron: BRP, bewerking OS&P

* Migranten met een dubbele nationaliteit (Midden/Oost-Europees en Nederlands) zijn niet meegeteld.

Figuur 2.2. Index Midden- en Oost-Europeanen naar leeftijdscategorie, 2014 (basis 2009=100)

Bron: BRP, bewerking OS&P

2.4 GESLACHT

In 2014 is 48% van de ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen een man en 52% een vrouw, ongeveer "fifty-fifty". De verhouding man - vrouw voor de hele groep is de laatste jaren redelijk stabiel. Als we de verschillende groepen onderling vergelijken zien we wel verschillen. Bij de migranten uit

Slovenië en Letland zijn verhoudingsgewijs meer vrouwen dan mannen, maar het onloopt elkaar niet veel: ook bij een aantal andere migrantengroepen is verhouding ongeveer 40-60.

Tabel 2.4: Verdeling in BRP ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen naar geslacht*

	2010		2012		2014		Totaal
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	
Polen	49%	51%	47%	53%	47%	53%	100%
Bulgarije	57%	43%	55%	45%	54%	46%	100%
Hongarije	37%	63%	38%	62%	40%	60%	100%
Roemenië	42%	58%	41%	59%	41%	59%	100%
Slowakije	55%	45%	54%	46%	51%	49%	100%
Tsjechië	44%	56%	40%	60%	41%	59%	100%
Slovenië	38%	62%	41%	59%	38%	62%	100%
Estland	38%	62%	46%	54%	40%	60%	100%
Letland	36%	64%	45%	55%	39%	61%	100%
Litouwen	39%	61%	43%	57%	43%	57%	100%
Totaal	51%	49%	48%	52%	48%	52%	100%

Bron: BRP, bewerking OS&P

* Migranten met een dubbele nationaliteit (Midden/Oost-Europees en Nederlands) niet meegeteld.

Tabel 2.5: Aantal ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen naar geslacht en leeftijdscategorie, 2014

	Slowakije	Tsjechië	Slovenië	Letland	Estland	Litouwen	Bulgarije	Hongarije	Polen	Roemenië
Mannen:										
0 t/m 3 jaar	1,3%	2,9%	6,0%	2,0%	0,6%	3,0%	3,4%	2,0%	4,3%	2,2%
4 t/m 12 jaar	2,6%	2,9%	4,0%	5,6%	4,4%	4,8%	4,6%	2,8%	4,7%	4,3%
13 t/m 18 jaar	1,8%	1,0%	0,0%	2,5%	5,6%	2,5%	2,6%	1,5%	2,3%	1,2%
19 t/m 25 jaar	10,2%	4,8%	10,0%	12,1%	12,5%	10,5%	7,5%	5,5%	4,3%	9,7%
26 t/m 40 jaar	22,4%	21,0%	10,0%	13,8%	10,6%	16,5%	21,3%	22,6%	23,2%	16,5%
41 jaar en ouder	13,0%	8,6%	8,0%	3,1%	6,3%	5,9%	14,2%	5,1%	7,8%	6,7%
Vrouwen:										
0 t/m 3 jaar	1,5%	2,4%	0,0%	1,4%	1,3%	1,6%	2,8%	1,9%	4,5%	1,9%
4 t/m 12 jaar	1,8%	2,4%	6,0%	5,1%	3,8%	3,9%	3,8%	2,9%	4,9%	3,1%
13 t/m 18 jaar	1,3%	1,4%	0,0%	0,8%	1,3%	2,3%	2,0%	1,9%	2,4%	2,6%
19 t/m 25 jaar	12,8%	8,1%	8,0%	23,2%	21,9%	17,4%	8,9%	14,3%	8,1%	15,3%
26 t/m 40 jaar	25,9%	37,1%	36,0%	23,7%	26,9%	23,1%	17,7%	30,9%	25,6%	27,5%
41 jaar en ouder	5,5%	7,6%	12,0%	6,5%	5,0%	8,5%	11,2%	8,4%	7,9%	9,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: BRP, bewerking OS&P

2.5 SPREIDING OVER DE STAD

2.5.1 Stadsdelen

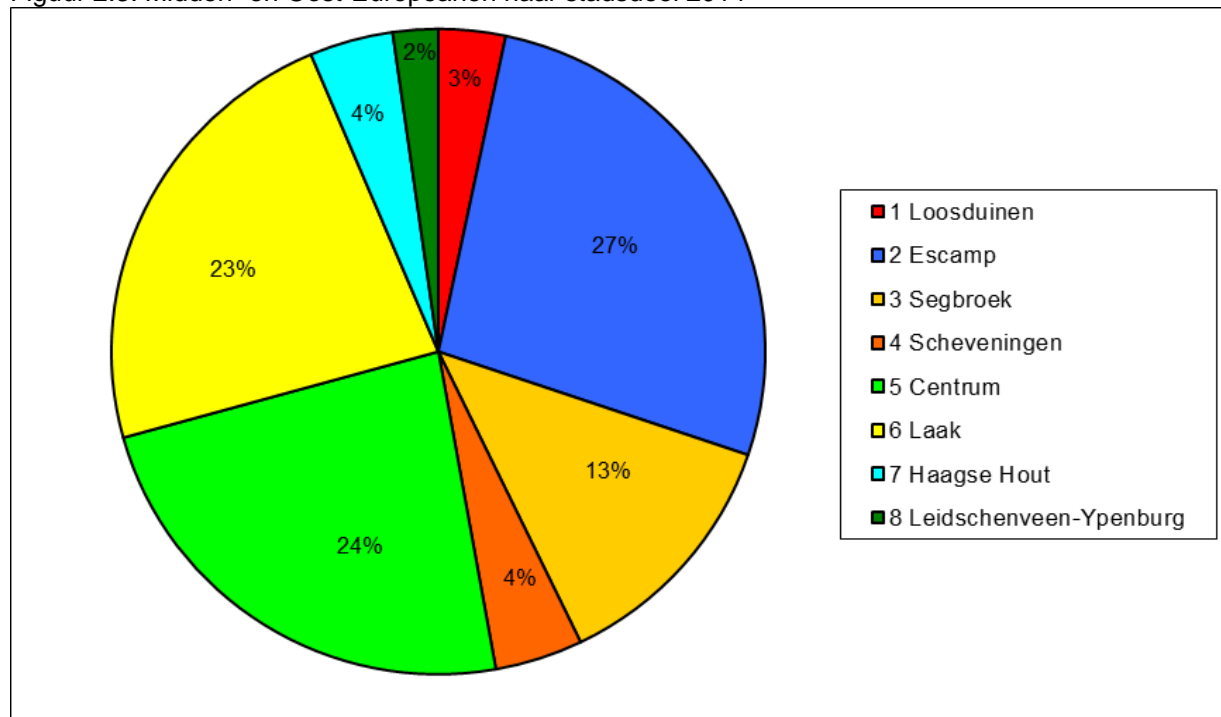
Bijna driekwart van de ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen woont in de stadsdelen Escamp, Centrum en Laak. Die situatie is al jaren vrijwel ongewijzigd. De meeste Midden- en Oost-Europeanen wonen in Escamp. Het is (uiteraard) niet bekend waar de niet-ingeschreven arbeidsmigranten wonen. We kunnen er vanuit gaan dat het merendeel van hen ook woont in de stadsdelen en kijken waar hun landgenoten wonen die wel zijn ingeschreven.

Tabel 2.6: Ingeschreven Midden- en Oost-Europeanen naar stadsdeel 2014

	Loosduinen	Escamp	Segbroek	Scheveningen	Centrum	Laak	Haagse Hout	Leidschenveen-Ypenburg	Totaal
Polen	406	2.548	1.109	302	1.251	2.405	274	169	8.464
Bulgarije	63	1.483	295	85	1.644	864	112	54	4.600
Hongarije	43	262	136	80	280	133	82	19	1.035
Roemenië	48	99	114	119	191	100	120	56	847
Slowakije	15	94	94	53	124	94	57	17	548
Tsjechië	7	27	31	49	35	33	21	7	210
Slovenië	2	9	6	5	9	4	10	5	50
Estland	3	27	19	23	49	23	9	7	160
Letland	11	83	65	21	76	65	26	7	354
Litouwen	23	134	51	30	143	124	37	21	563
Totaal	621	4.766	1.920	767	3.802	3.845	748	362	16.831

Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 2.3: Midden- en Oost-Europeanen naar stadsdeel 2014

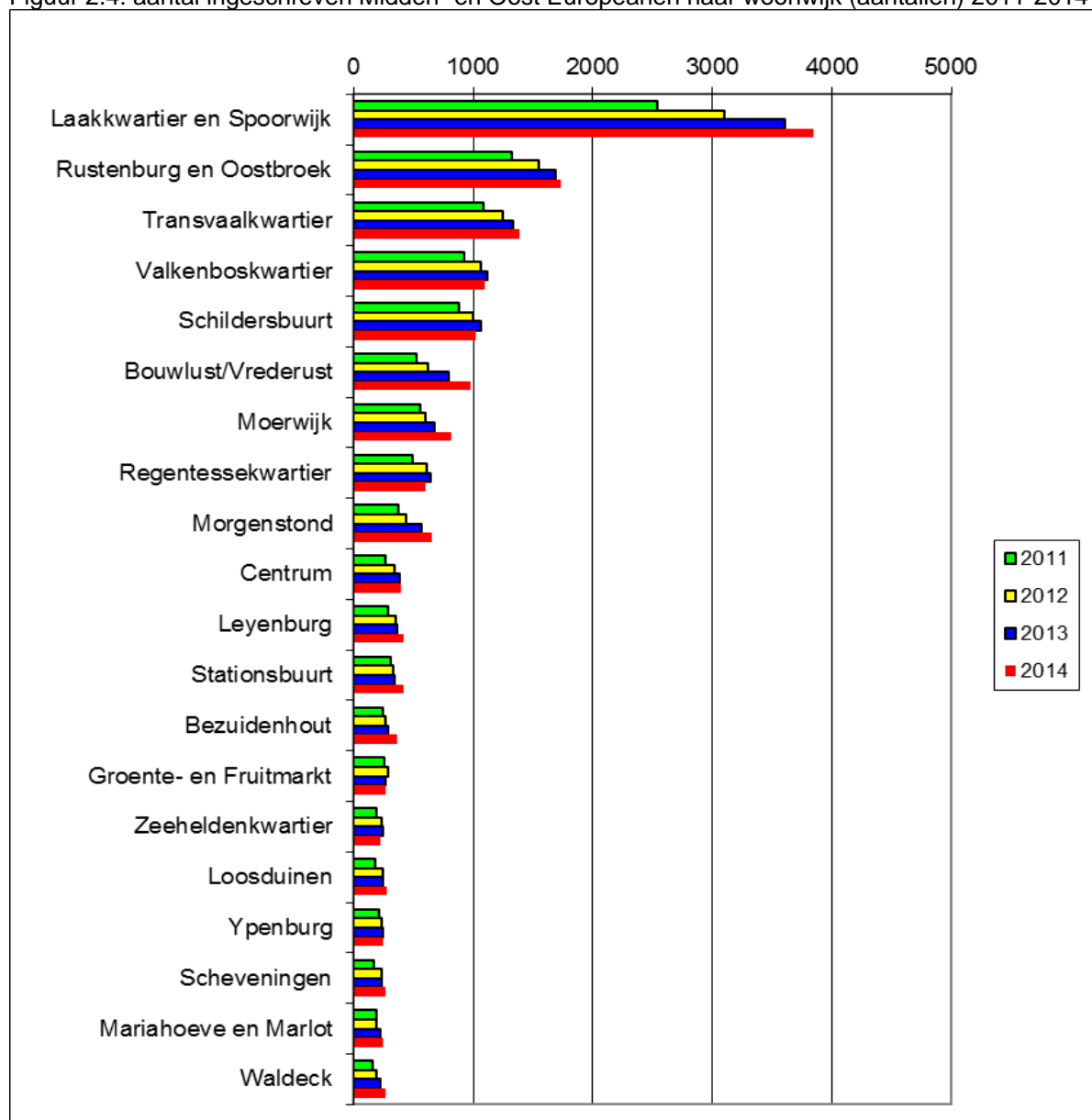

Bron: BRP, bewerking OS&P

2.5.2 Wijken

Kijken we naar de spreiding op wijkniveau, dan zien we dat ongeveer driekwart van alle Midden- en Oost-Europeanen in een achttal wijken woont. Verreweg de meeste Midden- en Oost-Europeanen wonen in de wijk Laakkwartier en Spoorwijk (bijna 23% van totaal). Andere relatief grote concentraties treffen we achtereenvolgens in Rustenburg en Oostbroek, Transvaalkwartier, Valkenboskwartier en de Schildersbuurt. Bouwlust/Vrederust volgt op de voet, het aantal doelgroepelieden stijgt sterk: van 524 in 2011 naar 983 in 2014. In de volgende figuur (2.3) zijn de wijken weergegeven waar meer dan 200 Midden- en Oost-Europeanen wonen.

Figuur 2.4: aantal ingeschreven Midden- en Oost Europeanen naar woonwijk (aantallen) 2011-2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

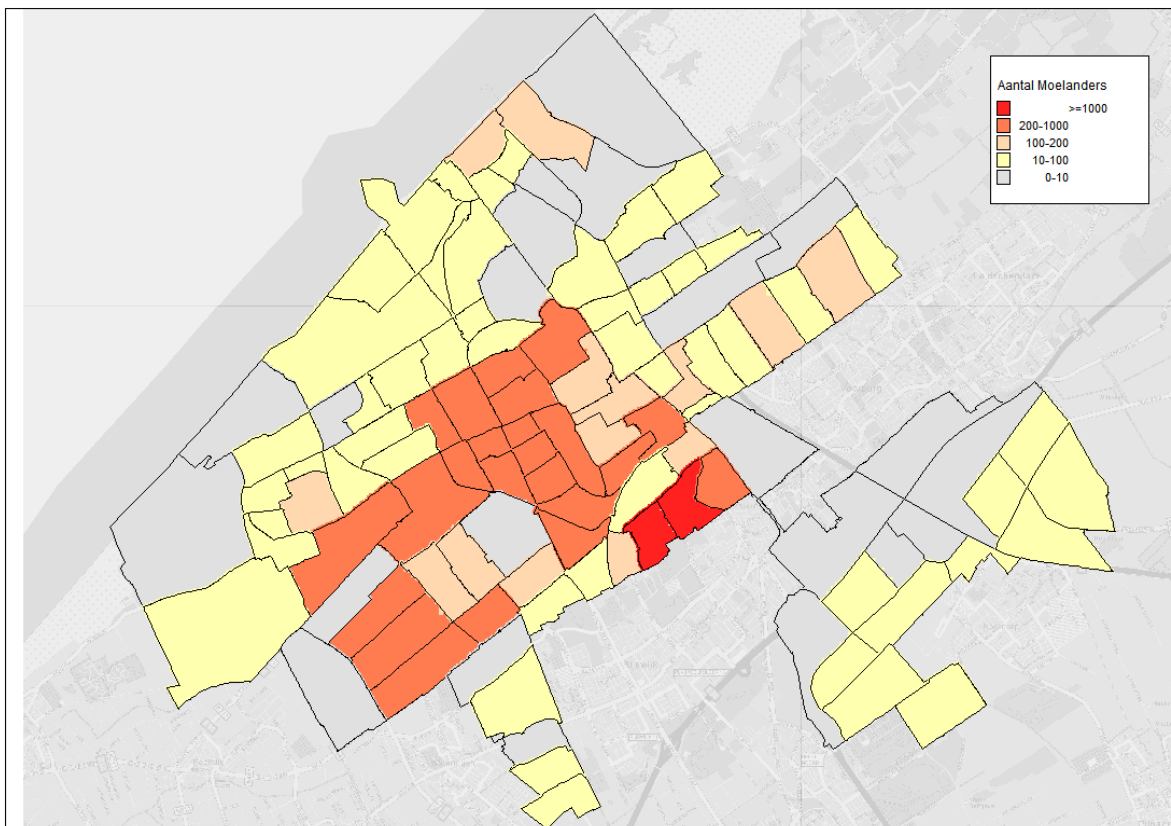
2.5.3 Buurten

Wijken zijn soms nog tamelijk grote gebieden met daarbinnen vaak een grote ruimtelijke en sociale verscheidenheid, denk bijvoorbeeld aan de wijk Laakkwartier en Spoorwijk. Daarom presenteren wij ook de spreiding op buurtniveau. Dat geeft een preciezer beeld van de plekken waar Midden- en Oost-Europeanen wonen in de stad.

Twaalf buurten hebben meer dan 400 inwoners uit Midden- en Oost-Europa (stand 2014). Dit zijn allemaal buurten met veel goedkope woningen, voornamelijk huur maar ook koop.

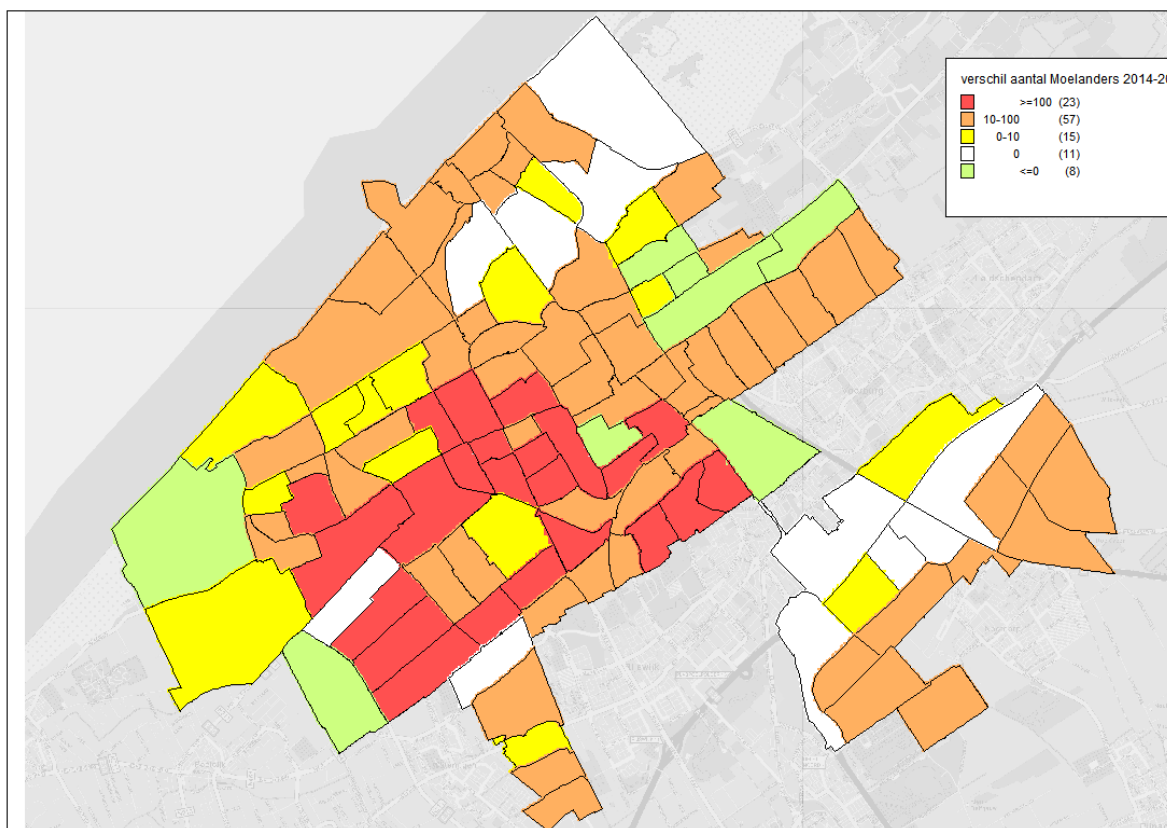
De grootste groepen Midden- en Oost-Europese inwoners vinden we in Laakkwartier-Oost (1.604) en Laakkwartier-West (1.046). Daarna volgen Oostbroek-Zuid (831), Noordpolderbuurt (826), Valkenboskwartier (791), Transvaalkwartier-Zuid (711), Schildersbuurt-West (690), Rustenburg (473), Moerwijk-Noord (458) Transvaalkwartier-Midden (457), Oostbroek-Noord (428) en Leyenburg (419).

Figuur 2.5. Spreiding Midden- en Oost-Europeanen naar woonbuurten 2014

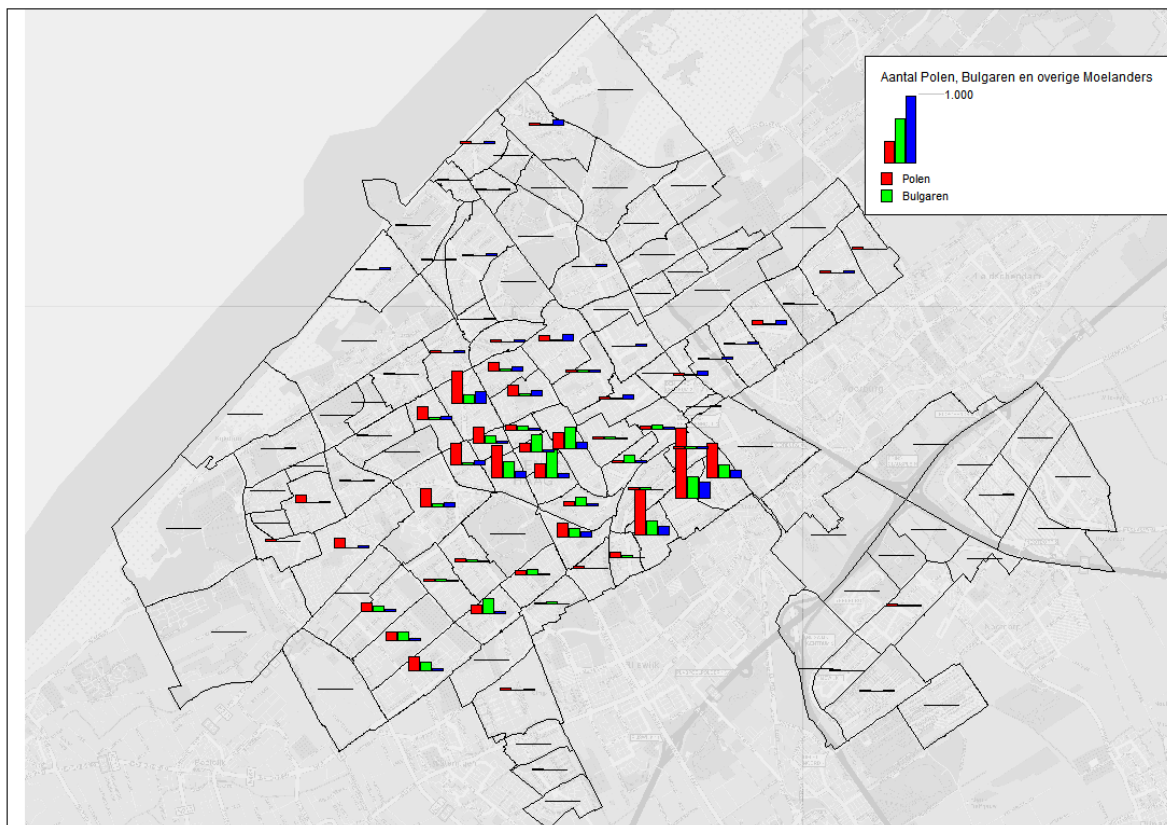
Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 2.6. Toename aantal Midden- en Oost-Europeanen per buurt 2014 – 2009

Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 2.7. Woonbuurten Polen, Bulgaren en overige Midden- en Oost-Europeanen 2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

2.6 VERBLIJFSDUUR

Het percentage geregistreerde Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten dat twee jaar of langer in Den Haag woont, is toegenomen van 29% in 2009 naar 67% in 2014. In een onderzoek van het SCP geeft 51% van de Polen aan, dat ze verwachten dat ze over 5 jaar nog in Nederland zullen wonen ('Poolse migranten', SCP, 2011).

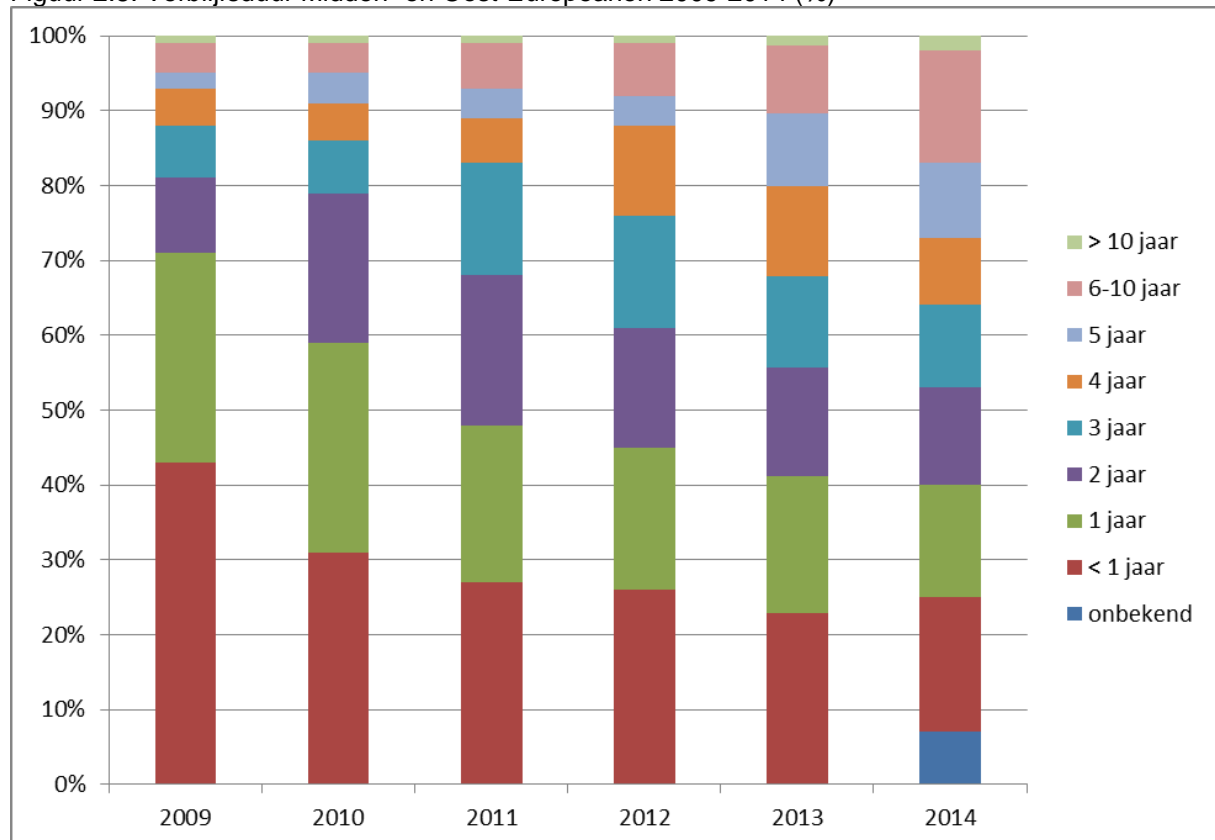
Tabel 2.7: Verblijfsduur Midden- en Oost-Europeanen 2009-2014 (%)

	< 1 jaar	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6-10 jaar	> 10 jaar	Totaal
2009	43%	28%	10%	7%	5%	2%	4%	1%	100%
2010	31%	28%	20%	7%	5%	4%	4%	1%	100%
2011	27%	21%	20%	15%	6%	4%	6%	1%	100%
2012	26%	19%	16%	15%	12%	4%	7%	1%	100%
2013	23%	18%	14%	12%	12%	10%	9%	1%	100%
2014*	18%	15%	13%	11%	9%	10%	15%	2%	93%

Bron: BRP Den Haag, bewerking OS&P

*) Bij 7% van de Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten is de verblijfsduur als 'onbekend' in het BRP geregistreerd, dit blijken doelgroepen te zijn die altijd al gewoond hebben in Nederland, bijvoorbeeld jonge kinderen.

Figuur 2.8: Verblijfsduur Midden- en Oost-Europeanen 2009-2014 (%)

Bron: BRP, bewerking OS&P

Relatief veel migranten uit Estland, Hongarije en Tsjechië wonen nog maar kort (< 1 jaar) in Den Haag. Bijna een derde van de Tsjechen en bijna een kwart van de Slowaken staat langer dan 5 jaar ingeschreven in de Haagse BRP.

Tabel 2.8: Verblijfsduur Midden- en Oost-Europeanen naar nationaliteit 2014 (%)

	< 1 jaar	1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	6-10 jaar	> 10 jaar	Totaal*
Polen	16%	14%	14%	11%	10%	8%	16%	1%	91%
Bulgarije	15%	12%	12%	10%	11%	16%	18%	1%	94%
Hongarije	30%	21%	14%	11%	8%	4%	6%	2%	96%
Roemenië	23%	18%	13%	10%	6%	6%	13%	6%	95%
Slowakije	22%	15%	10%	8%	7%	10%	21%	3%	96%
Tsjechië	30%	10%	10%	9%	7%	2%	19%	10%	96%
Slovenië	24%	14%	18%	6%	8%	8%	10%	8%	96%
Estland	31%	26%	7%	11%	6%	4%	13%	1%	98%
Letland	27%	25%	14%	15%	8%	4%	4%	1%	98%
Litouwen	20%	20%	18%	11%	6%	4%	14%	2%	95%
totaal	18%	15%	13%	11%	9%	10%	15%	2%	93%

Bron: BRP Den Haag, bewerking OS&P

*) De kolom totaal telt niet op tot 100% ivm Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten waarvan de verblijfsduur als 'onbekend' in de BRP is geregistreerd. Dit blijken doelgroepen te zijn die altijd al gewoond hebben in Nederland, bijvoorbeeld jonge kinderen.

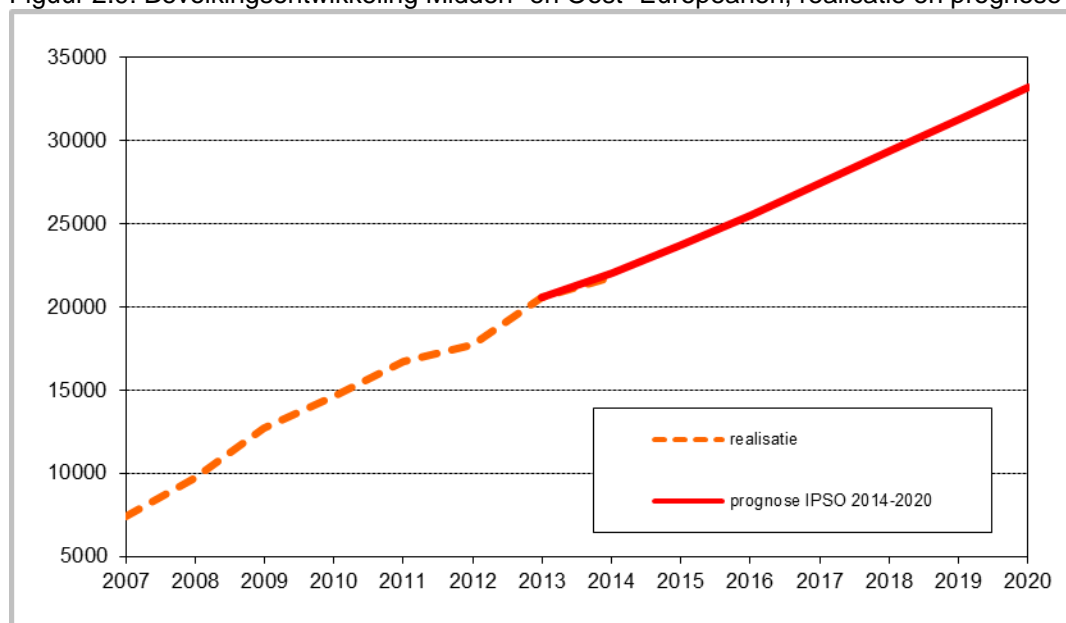
2.7 PROGNOSE AANTAL MIDDEN- EN OOST-EUROPEANEN TOT 2020

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling stelt periodiek een bevolkingsprognose op. Hier volgt de prognose voor de toename van de groep Midden- en Oost-Europeanen in de stad (o.b.v. etniciteit).

Vanaf 2008 is de Haagse bevolking veel sneller gegroeid dan tevoren was gedacht. De reden hiervan is dat de buitenlandse migratie in de periode vanaf 2008 veel groter is dan door het CBS was voorzien. Deze trendbreuk treedt vooral op bij migranten afkomstig uit de Midden- en Oost-Europese landen. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aantal personen behorend tot de etnische groep Midden- en Oost-Europa weergegeven. Het gaat om personen die zijn ingeschreven in de BRP.

De etniciteit is bepaald op basis van het geboorteland van de persoon en ouders. De cijfers in deze paragraaf verschillen van tellingen op basis van de nationaliteit van de persoon.

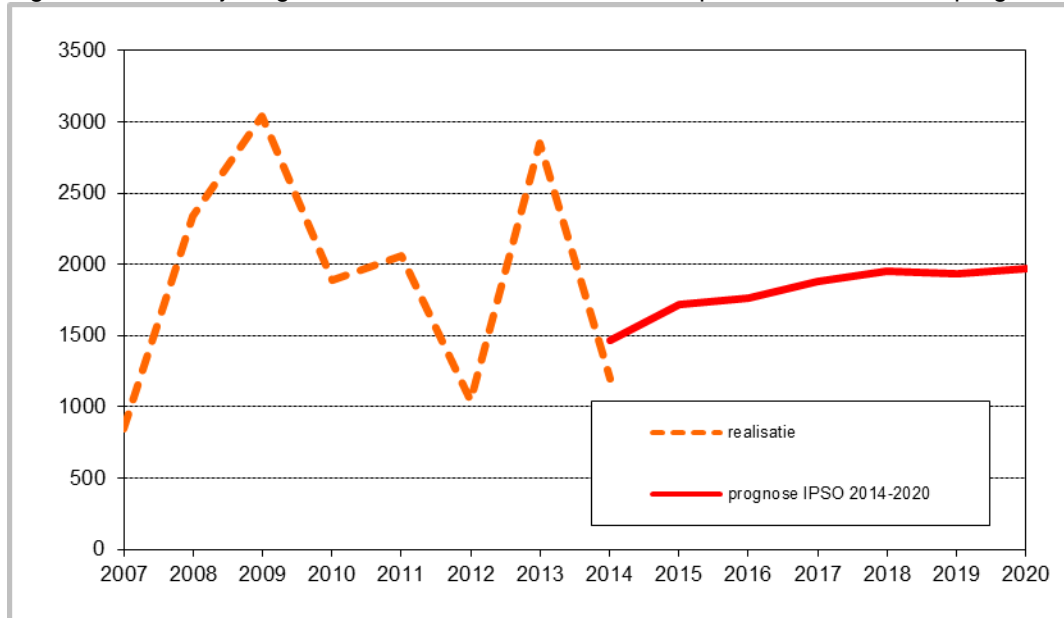
Figuur 2.9: Bevolkingsontwikkeling Midden- en Oost-Europeanen, realisatie en prognose

Bron: Gemeente Den Haag, DSO/PSO Bevolkingsprognose 2014-2020

Op basis van trends uit het verleden en verwachtingen van het CBS over de toekomstige landelijke migratie is een prognose gemaakt van de ontwikkeling van deze groep voor Den Haag. Hierbij moet worden opgemerkt dat het onzeker is of de waargenomen trend structureel gaat worden. Deze wordt sterk bepaald door de (Europese) economische ontwikkelingen en het Europese en nationale migratie beleid.

Figuur 2.10: Jaarlijkse groei van de Midden- en Oost- Europeanen, realisatie en prognose

Bron: Gemeente Den Haag, DSO/PSO Bevolkingsprognose 2014-2020

3. Handhaving en terugkeerbeleid

3.1 PERSPEKTYWA / BROV / OVR

De gemeente Den Haag heeft een terugkeerbeleid ontwikkeld voor Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten die in Nederland geen perspectief hebben op een humaan en zelfredzaam bestaan en/of (zeer) ernstige overlast veroorzaken. Om deze mensen terug te helpen naar hun thuisland, dan wel terug te sturen, kunnen verschillende sporen worden gevolgd. Die sporen of instrumenten, van vrijwillige tot gedwongen terugkeer, zijn toegesneden op verschillende doelgroepen.

- Vrijwillige terugkeer (project Perspektywa): voor de groep dak- en thuislozen.
- Terugkeer onder drang (BROV = beëindiging recht op verblijf): voor overlastgevers.
- Terugkeer onder dwang (OVR = ongewenst verklaren): voor veelplegers en zware criminelen.

In tabel 3.1 zijn de kwantitatieve resultaten van het terugkeerbeleid in 2012 en 2013 weergegeven.

Tabel 3.1. Resultaten terugkeerbeleid, 2012 en 2013

	Perspektywa		BROV		OVR	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Vrijwillig via Barka	39	85	-	1	1	-
Vrijwillig via IDHEM	22	18	-	-	-	-
Op eigen initiatief terug	24	8	1	mog. 3	-	mog. 1
Aan het werk	105	81	-	-	-	-
Uitgezet	-	-	3	6	13	2
In afwachting van uitzetting	-	-	3	-	2	-
Bezwaarprocedure	-	-	-	-	-	-
In behandeling	-	-	3	-	12	-
In afwachting van beschikking IND	-	-	-	-	5	-
Voorstel niet gehonoreerd door IND	-	-	-	1	2	1

Bron: Politie-eenheid Den Haag

3.2 MAATSCHAPPELIJKE OPVANG

3.2.1 Daklozen

Het Centraal Coördinatiepunt (CCP) organiseert opvang en zorg aan sociaal kwetsbare mensen in de regio Den Haag. Ook brengt het CCP in beeld hoeveel behoefte er aan zorg en opvang is. Het CCP is er voor bijvoorbeeld dak- en thuislozen en mensen met psychiatrische, psychosociale en/of verslavingsproblemen. Vaak gaat het om een combinatie van problemen. De tabel hieronder laat zien hoeveel personen uit Midden- en Oost-Europa zijn aangemeld bij het CCP. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen aanmeldingen van mensen die al binnen de OGGZ (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg) bekend zijn en zij die dat niet zijn.

Tabel 3.2. Aantal aanmeldingen CCP 2013

Aanmeldingen CCP 2013	OGGZ		geen OGGZ ³
	regio binding	geen regio binding	
Midden- en Oost-Europeanen	15	10	29
Nederlanders	667	72	383
Overig	486	94	478
Totaal	1.168	176	890
onbekend	15	13	59

Bron: GGD Den Haag

³ Bij een deel van deze mensen is geen sprake van OGGZ-problemen, maar wel van een noodzaak tot opvang.

Tabel 3.3. Percentage aanmeldingen CCP 2013

Aanmeldingen CCP 2013	OGGZ		geen OGGZ
	regio binding	geen regio binding	
Midden- en Oost-Europeanen	1,3%	5,7%	3,3%
Nederlanders	57,1%	40,9%	43,0%
Overig	41,6%	53,4%	53,7%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: GGD Den Haag

3.2.2 Winterkouderegeling

In de koudeperiode roept de GGD de winterkouderegeling (WKR) af. Dit houdt in dat de opvangcapaciteit van de Maatschappelijke Opvang (MO) wordt aangepast aan de vraag en eventuele barrières voor gebruik van de opvang komen te vervallen. Zo is alle nachtopvang gratis en er wordt geen maximum gesteld aan het aantal nachten dat van een voorziening gebruik gemaakt mag worden. Bovendien vervalt de restrictie van een geldige verblijfsstatus en binding met de regio. Bij gevoelstemperaturen van -10 °C en lager worden buitenslapers door politie en hulpverleners opgezocht en actief naar de nachtopvang begeleid.

In onderstaande tabellen is van de afgelopen twee jaar te zien wat het aandeel Midden- en Oost-Europeanen bij de opvang aan de Zilverstraat⁴ hierbij was.

Tabel 3.4. Aantal bezoekers tijdens de vijf openstellingen (76 nachten) 2012-2013

Winteropvang daklozen Zilverstraat	Aantal bezoekers 2012-2013
Midden- en Oost-Europeanen	179
Nederlanders	162
Overige nationaliteiten	154 (7 onbekend)
Totaal aantal unieke personen	495

Bron: GGD Den Haag

In 2012/2013 zijn vijf winteropenstellingen geweest van in totaal 76 nachten. In de winteropvang zijn 495 unieke personen geweest, waarvan 344 personen *niet* en 110 personen *wel* in het bezit van een CCP-pas (van 41 personen onbekend).

In totaal zijn door de 495 bezoekers van de Winteropvang 51 verschillende nationaliteiten aangegeven. Het merendeel is Nederlands (33%), of afkomstig uit de nieuwe lidstaten van de EU (Midden- en Oost-Europeanen: 37%), waarvan de meeste afkomstig uit Polen. 25% komt van buiten de EU.⁵

Tabel 3.5. Aantal bezoekers tijdens de openstelling (6 nachten) 2013-2014

Winteropvang daklozen Zilverstraat	Aantal bezoekers 2013-2014
Midden- en Oost-Europeanen	27
Nederland	32
Overige nationaliteiten	19
Totaal aantal unieke personen	78

Bron: GGD Den Haag

⁴ De opvang wordt verzorgd door Kessler, Leger des Heils en de Zilverstraat. Alleen in de Zilverstraat wordt de nationaliteit van de bezoekers geregistreerd.

⁵ De nationaliteitsverdeling kan niet worden vergeleken met het Winterkoudeonderzoek van vorig jaar, omdat het Winterkoudeonderzoek gebruik maakt van een steekproef inclusief reguliere nachtopvang en dit jaar de analyse het totaal aantal mensen betreft in de winteropvang exclusief reguliere nachtopvang.

In 2013/2014 is er één openstelling geweest van 6 nachten. In deze winteropvang zijn 78 unieke personen geweest, waarvan 66 personen *niet* en 10 personen *wel* in het bezit van een CCP-pas (van 2 onbekend).

In totaal zijn door de 78 bezoekers van de Winteropvang 16 verschillende nationaliteiten aangegeven. Het merendeel is Nederlander (41%), of afkomstig uit de nieuwe lidstaten van de EU (Midden- en Oost-Europeanen: 35%), waarvan de meeste afkomstig uit Polen. 18% komt van buiten de EU.⁶

⁶ De nationaliteitsverdeling kan niet worden vergeleken met het Winterkoudeonderzoek van vorig jaar, omdat het Winterkoudeonderzoek gebruik maakt van een steekproef inclusief reguliere nachtopvang en dit jaar de analyse het totaal aantal mensen betreft in de winteropvang exclusief reguliere nachtopvang.

4. Onderwijs

4.1 VOOR- EN VROEGSCHOOLESE EDUCATIE

De voor- en vroegschoolse educatie (VVE) biedt een erkend educatief programma waarbij kinderen vanaf 2,5 jaar spelenderwijs leren omgaan met de Nederlandse taal en met elkaar. Het programma is voor peuters op de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven en voor kleuters in de groepen 1 en 2 van de basisschool. Om de effecten van de VVE te behouden, trekken de basisscholen de aanpak in grote lijnen door in de groepen 3 en hoger. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de Haagse peuters met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit. De kleuters die het VVE programma doen op de basisschool zijn hier buiten beschouwing gelaten. Zij zijn meegenomen in de paragraaf over het basisonderwijs.

In oktober 2013 stonden in totaal 207 Haagse peuters met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit ingeschreven op de Haagse voorschool. Al deze kinderen staan geregistreerd bij de BRP. Ruim de helft van de Midden- en Oost-Europese voorschoolpeuters heeft de Poolse nationaliteit en ongeveer een derde de Bulgaarse. De meeste van deze kinderen (185) volgden het VVE-programma op peuterspeelzaal en 22 kinderen op een kinderdagverblijf.

In de onderstaande tabel is het aantal voorschoolpeuters met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit weergegeven over de laatste 5 schooljaren.

Tabel 4.1: Deelname Midden- en Oost-Europese peuters aan de Haagse voorschool, 2009-2013

	2009		2010		2011		2012		2013*	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Polen	45	71,4%	55	63,2%	81	57,0%	104	51,7%	110	53,1%
Bulgarije	15	23,8%	24	27,6%	47	33,1%	65	32,3%	70	33,8%
Hongarije	1	1,6%	1	1,1%	1	0,7%	8	4,0%	6	2,9%
Roemenië	0	0%	1	1,1%	5	3,5%	15	7,5%	12	5,8%
Slowakije	1	1,6%	0	0%	4	2,8%	1	0,5%	2	1,0%
Tsjechië	1	1,6%	1	1,1%	2	1,4%	1	0,5%	0	0%
Slovenië	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Estland	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	0,5%
Letland	0	0%	1	1,1%	1	0,7%	4	2,0%	3	1,4%
Litouwen	0	0%	4	4,6%	1	0,7%	3	1,5%	3	1,4%
Totaal M/O Europa	63	100%	87	100%	142	100%	201	100%	207	100%
Totaal Haagse Voorschoolpeuters	3.528		3.595		3.727		3.626		4.042	

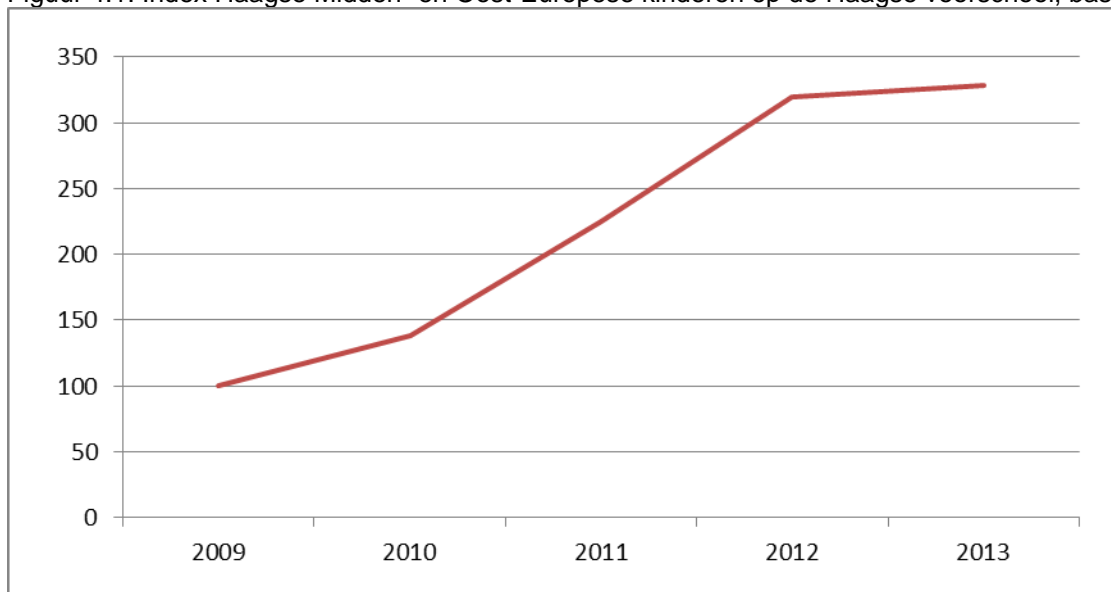
Bron: Leerlingadministratie, bewerking OS&P

* Peilmaand tot en met 2010 is november, vanaf 2011 oktober.

Het aantal Haagse Midden- en Oost-Europese peuters op de Haagse voorschool is gestegen van 63 in 2009 naar 207 in 2012. De grootste toename van 59 kinderen vond plaats tussen oktober 2011 en oktober 2012. Het aandeel Midden- en Oost-Europese peuters op het totaal aantal Haagse peuters op de voorschool in vier jaar tijd toegenomen van 1,8% naar 5,5% en in het laatste jaar iets gedaald naar 5,1%.

In de onderstaande grafiek is de stijging van het aantal Midden- en Oost-Europese peuters op de voorschool geïndexeerd weergegeven.

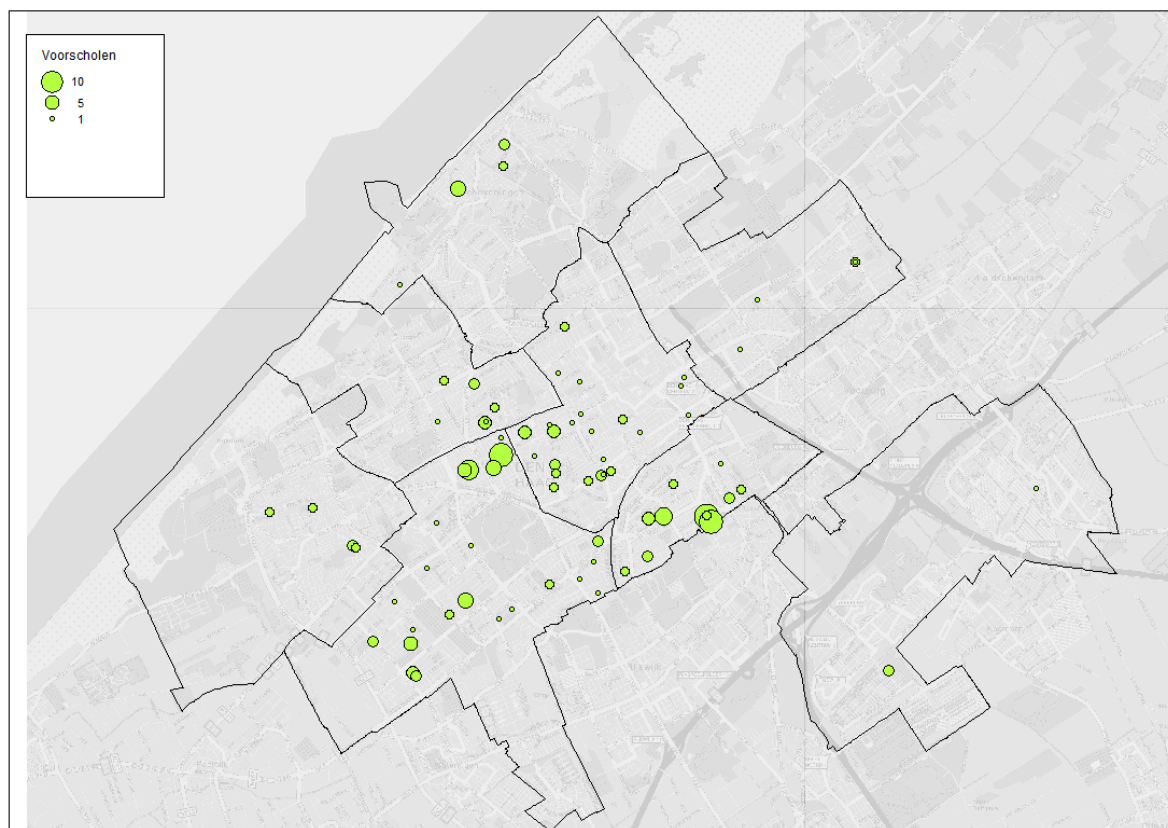
Figuur 4.1: Index Haagse Midden- en Oost-Europese kinderen op de Haagse voorschool, basis 2009

Bron: Leerlingadministratie, bewerking OS&P

Peuters volgen het voorschoolprogramma op een peuterspeelzaal of op de kinderdagopvang. In de kaart op de volgende pagina (figuur 4.2) zijn de locaties weergegeven waar de 207 peuters met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit het programma volgen. De meeste kinderen gaan naar een voorschoolpeuterspeelzaal of kinderdagverblijf in de buurt waar zij wonen. Zoals op de kaart te zien is gaan verreweg de meeste Midden- en Oost-Europese peuters dan ook naar een voorschool in de stadsdelen Laak, Centrum en Escamp. De peuterspeelzalen Pinky in stadsdeel Escamp en De Horizon en De Regenboog in stadsdeel Laak trekken naar verhouding de meeste peuters uit Midden- en Oost-Europa.

Figuur 4.2. Aantal kinderen uit Midden- en Oost-Europa op de voorschool

Bron: Leerlingadministratie, bewerking OS&P

4.2 PRIMAIR ONDERWIJS

Op 1 juli 2014 tellen we 1506 Haagse Midden- en Oost-Europese kinderen die naar een Haagse school voor primair onderwijs gaan (basisonderwijs of speciaal basisonderwijs). Daarnaast zijn er 44 Haagse Midden- en Oost-Europese kinderen die buiten Den Haag naar het primair onderwijs gaan.

De meeste kinderen gaan naar een gewone basisschool. Slechts 2% (35 kinderen) gaat naar een school voor speciaal basisonderwijs. Een nog kleiner aandeel gaat naar een internationale school (14 kinderen).

Tabel 4.2. Aantal Midden- en Oost-Europese kinderen in het Haags primair onderwijs

	Aantal (1 juli 2014)
Basisschool	1.457
School voor speciaal basisonderwijs	35
Internationale school	14
Totaal	1.506

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

Deze telling is gebaseerd op de leerlingenregistratie van de gemeente Den Haag. Kinderen die niet in Den Haag wonen hoeven niet in deze registratie te worden opgenomen. Kinderen die niet staan ingeschreven in de BRP kunnen niet in dit registratiesysteem worden geregistreerd. Om een indruk te krijgen om hoeveel kinderen dit gaat is in 2011 een handmatige analyse gemaakt uit de papieren dossiers van deze kinderen. Het bleek dat ongeveer 100 Midden- en Oost-Europese kinderen niet in de officiële statistieken voorkomen, maar wel op een Haagse basisschool zitten.

De tabel 4.3. en de figuur 4.3. laten zien dat het aantal Midden- en Oost-Europese kinderen op Haagse basisscholen gestaag toeneemt. Vanaf 2012 is de groei groter dan in de jaren daarvoor. Vooral het aantal Poolse en Bulgaars kinderen neemt toe.

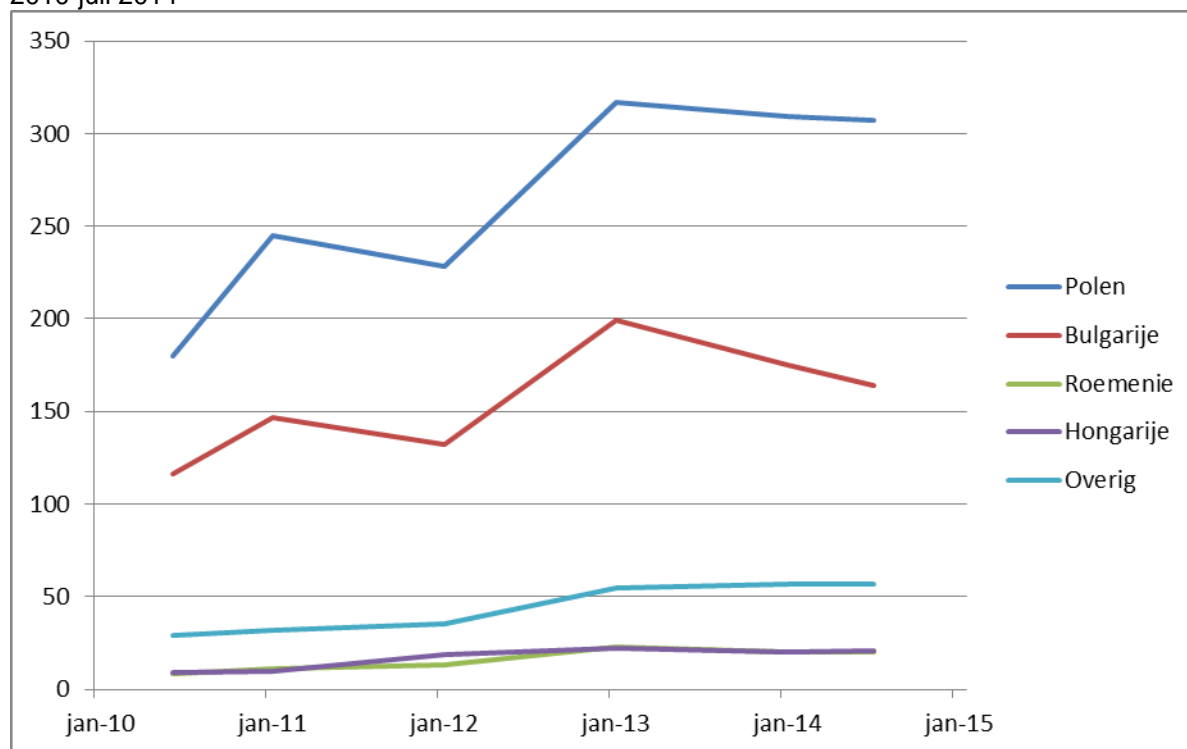
Tabel 4.3. Aantal Midden- en Oost-Europese kinderen in het Haags primair onderwijs (inclusief kleuters in VVE)*

	Maart 2009	Juni 2010	Januari 2011	Januari 2012	Januari 2013	Januari 2014	Juli 2014
Bulgarije	138	180	202	228	322	383	417
Estland	3	5	4	8	8	13	12
Hongarije	17	28	26	38	49	47	58
Letland	1	5	12	16	27	30	30
Litouwen	17	21	22	42	48	36	43
Polen	311	397	446	512	689	772	825
Roemenië	19	22	18	31	47	78	75
Slovenië	-	-	-	3	3	7	4
Slowakije	25	21	18	15	24	25	27
Tsjechië	1	5	3	7	7	15	15
Totaal	532	684	751	900	1.224	1.406	1.506

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

Figuur 4.3: Aantal Midden- en Oost-Europese kinderen in primair onderwijs naar nationaliteit, juni 2010-juli 2014

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

De grootste groep kinderen zit op 1 juli 2014 in een kleutergroep, namelijk 42%. De laatste jaren groeide het aantal 0-3 jarige Midden- en Oost-Europese kinderen. Dit heeft tot gevolg dat er relatief veel kinderen de kleutergroepen instromen.

4.3 SPREIDING LEERLINGEN OVER BASISSCHOLEN DEN HAAG

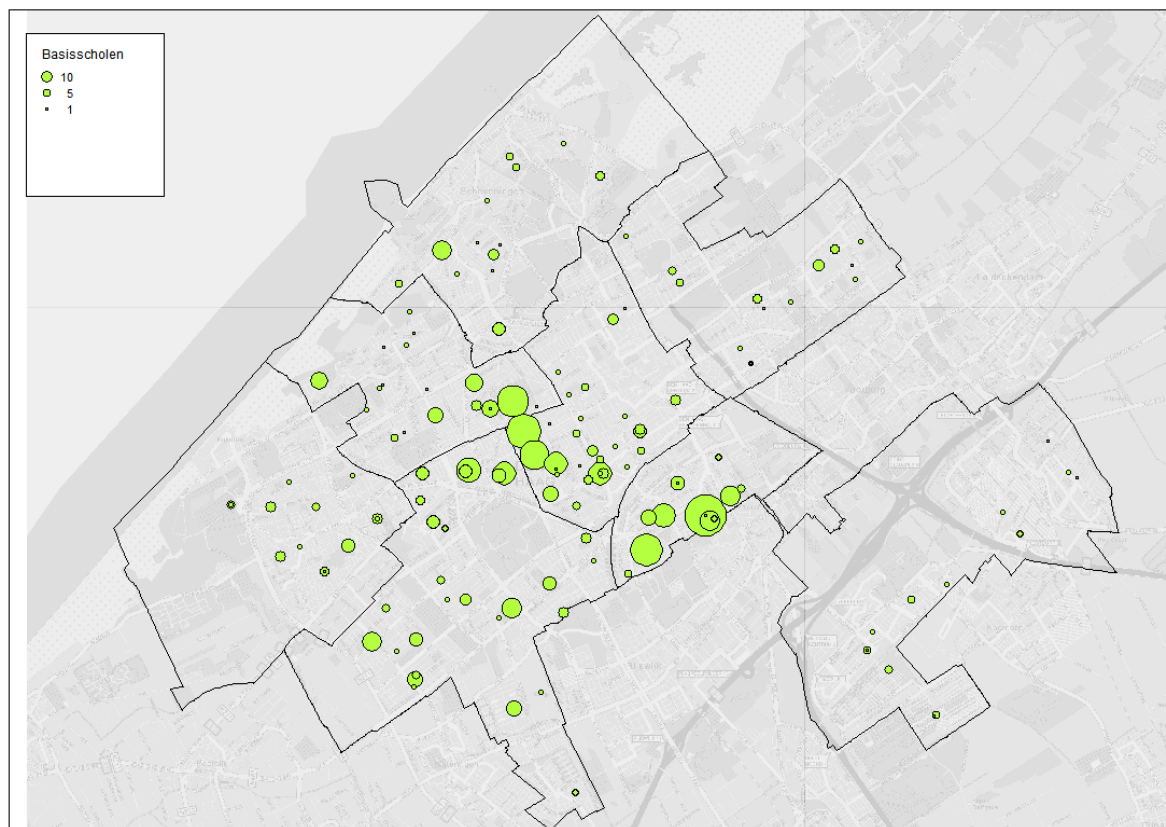
De Midden- en Oost-Europese kinderen in het basisonderwijs zitten voornamelijk op scholen in de stadsdelen Centrum, Escamp en Laak. Vijftien basisscholen zijn aangewezen en krijgen extra middelen voor de opvang van anderstalige kinderen, waaronder kinderen uit Midden- en Oost-Europese landen. De Regenboogschool in Laak heeft de meeste Midden- en Oost-Europese leerlingen (136), gevolgd door de Springbok in stadsdeel Centrum. Vooral op de Regenboog is dit aantal sterk gestegen. In figuur 4.4 is de spreiding van de Haagse Midden- en Oost-Europese kinderen over de Haagse scholen opgenomen.

Tabel 4.4. Top 5 scholen met aantal leerlingen uit Midden- en Oost Europa

	Jan 2013	Juli 2014
De Regenboog (Laak)	98	136
De Springbok (Centrum)	71	84
Jeroen (Laak)	64	73
De Klimop (Segbroek)	53	67
Onze Wereld (Centrum)	57	60

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Figuur 4.4: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen op scholen voor primair onderwijs juli 2014

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

4.4 VOORTGEZET ONDERWIJS

Op 1 juli 2014 zitten in totaal 569 Midden- en Oost-Europese leerlingen op een Haagse school voor voortgezet onderwijs. Deze leerlingen wonen allemaal in Den Haag. Daarnaast bezoeken 57 'Haagse' Midden- en Oost-Europese leerlingen een school buiten de stad.

Iets meer dan de helft (54%) van de Midden- en Oost-Europese leerlingen in het Haagse voortgezet onderwijs is van Poolse afkomst. De tweede relatief grote groep zijn de Bulgaren. Beide populaties zijn ook het sterkst gegroeid tot 2013, daarna neemt het aantal kinderen iets af.

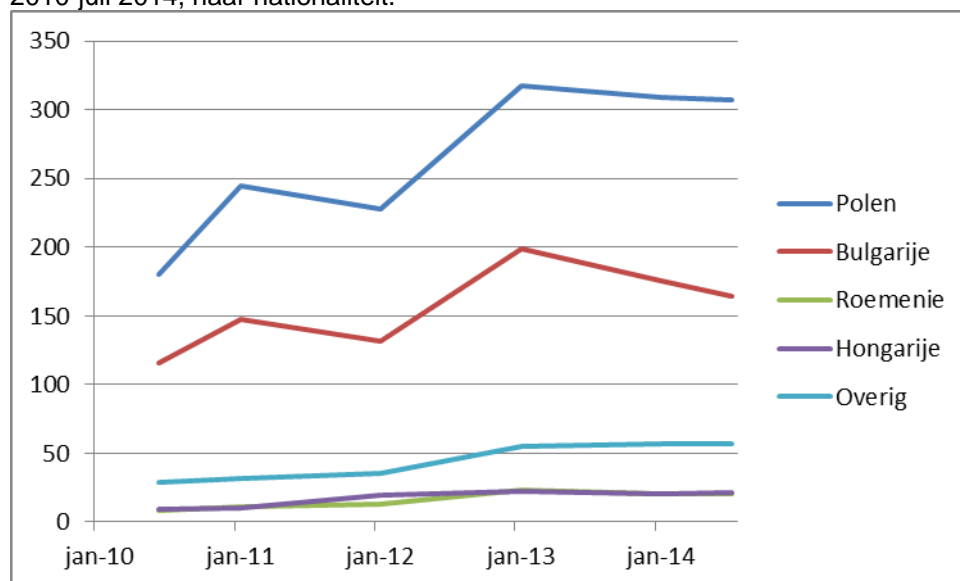
Tabel 4.5: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen op Haagse scholen voor voortgezet onderwijs, naar nationaliteit, 2009-2014*

Nationaliteit	Maart 2009	Juni 2010	Januari 2011	Januari 2012	Januari 2013	Januari 2014	Juli 2014
Bulgarije	Niet bekend	116	147	132	199	175	164
Estland		0	1	5	9	10	11
Hongarije		9	10	19	22	20	21
Letland		0	2	4	11	11	10
Litouwen		12	15	15	18	18	18
Polen		180	245	228	317	309	307
Roemenië		8	11	13	23	20	20
Slovenië		0	0	1	1	0	0
Slowakije		10	9	5	7	10	10
Tsjechië		7	5	5	9	8	8
Totaal		295	342	445	427	616	581

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

Figuur 4.5: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen in het Haagse voortgezet onderwijs juni 2010-juli 2014, naar nationaliteit.

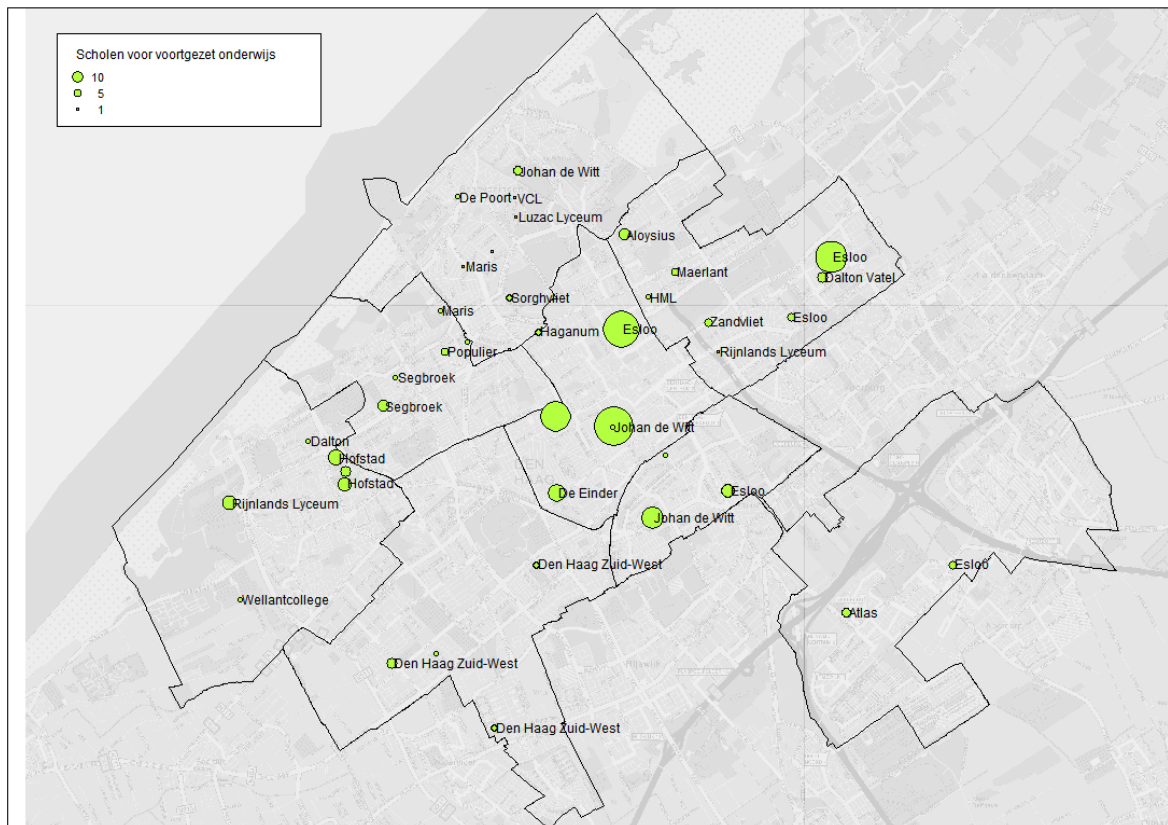
Bron: DUO, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, 57 kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

4.5 SPREIDING LEERLINGEN OVER VO-SCHOLEN DEN HAAG

Verreweg de meeste Midden- en Oost-Europese leerlingen in het Haagse voortgezet onderwijs zitten op een vestiging van de Johan de Witt Scholengroep (209) en de scholengroep Esloo (191). De overige leerlingen zitten op allerlei scholen verspreid over Den Haag. Daarnaast bezoeken in totaal 57 Midden- en Oost-Europese leerlingen een school voor voortgezet onderwijs buiten de stad.

Figuur 4.6: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen op VO scholen, juli 2014

Bron: DUO, bewerking OS&P

4.6 SPREIDING OVER SOORTEN VO

De volgende tabel toont het aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen per type voortgezet onderwijs. Meer dan de helft van hen (59%) zit nog in een brugklas. Relatief veel Midden- en Oost-Europese leerlingen zitten op het VMBO (16%) of op het Praktijkonderwijs (12%). Ongeveer 14% doet HAVO/VWO.

In het Praktijkonderwijs zijn de Bulgaren, met 31 leerlingen, oververtegenwoordigd ten opzichte van andere groepen Midden- en Oost-Europese leerlingen.

Tabel 4.6: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen per soort onderwijs in het Voortgezet Onderwijs, juli 2014*

	Brugjaar	Praktijk- onderwijs	VMBO	HAVO	VWO	onbekend	Totaal
Bulgarije	84	31	24	15	10	0	164
Estland	4	2	1	2	2	0	11
Hongarije	21	0	0	0	0	0	21
Letland	5	0	1	3	1	0	10
Litouwen	7	1	6	3	1	0	18
Polen	195	29	51	23	8	1	307
Roemenië	9	2	3	1	5	0	20
Slovenië	0	0	0	0	0	0	0
Slowakije	9	1	0	0	0	0	10
Tsjechië	2	0	4	2	0	0	8
Totaal	336	66	90	49	27	1	569
<i>Aandeel 2013/2014</i>	<i>59%</i>	<i>12%</i>	<i>16%</i>	<i>9%</i>	<i>5%</i>	<i>0%</i>	<i>100%</i>
<i>Aandeel 2012/2013</i>	<i>50%</i>	<i>11%</i>	<i>18%</i>	<i>11%</i>	<i>6%</i>	<i>4%</i>	<i>100%</i>
<i>Aandeel 2011/2012</i>	<i>45%</i>	<i>14%</i>	<i>22%</i>	<i>13%</i>	<i>6%</i>	<i>0</i>	<i>100%</i>
<i>Aandeel 2010/2011</i>	<i>34%</i>	<i>4%</i>	<i>23%</i>	<i>16%</i>	<i>23%</i>	<i>0</i>	<i>100%</i>

Bron: DUO, bewerking OS&P

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, 57 kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

4.7 VERZUIM

Jongeren die niet naar school gaan of van school af gaan zonder diploma hebben later een grotere kans op een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Dit vergroot de kans op werkloosheid en afhankelijkheid van sociale zekerheidsvoorzieningen. Schoolverzuim is vaak het eerste teken dat er iets met de jongere aan de hand is. Leerplichtambtenaren en casemanagers voortijdig schoolverlaten kunnen het verzuim van deze jongeren tijdig signaleren en aanpakken. Hiervoor heeft de rijksoverheid de Leerplichtwet en de Kwalificatieplicht ingesteld. Kinderen van 5 tot 18 jaar zijn verplicht om naar school te gaan totdat ze een startkwalificatie hebben gehaald. Een startkwalificatie is een mbo-diploma op niveau 2, 3 of 4 of een havo-diploma of een vwo-diploma.

De Leerplichtwet kent drie vormen van verzuim:

- Signaal verzuim; de leerplichtige leerling is ongeoorloofd afwezig. Regelmatig spijbelen varieert van structureel te laat komen en/of gehele uren verzuimen tot regelmatig een dag of dagdeel spijbelen.
- Luxe verzuim; de leerplichtige leerling gaat buiten de schoolvakanties op vakantie.
- Absoluut verzuim; de leerplichtige of kwalificatieplichtige leerling staat niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het verzuim van jongeren met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit in de periode 2010-2011 tot en met 2012-2013.

4.7.1 Signaal verzuim

In de onderstaande tabel en figuur is het signaalverzuim weergegeven in het schooljaar 2012-2013 en het signaal verzuim van 3 schooljaren. In 2012-2013 zijn 228 jongeren uit Midden- en Oost-Europa voor signaal verzuim in behandeling genomen door Leerplicht; een aandeel van 6% op het totaal aantal signaalverzuimers in Den Haag. Ten opzichte van het aantal leerplichtigen en kwalificatieplichtigen uit Midden- en Oost-Europa verzuimt 11%, tweemaal zoveel als gemiddeld in Den Haag (5,2%). Absoluut gezien verzuimen de Poolse jongeren het meest, relatief gezien zijn dat

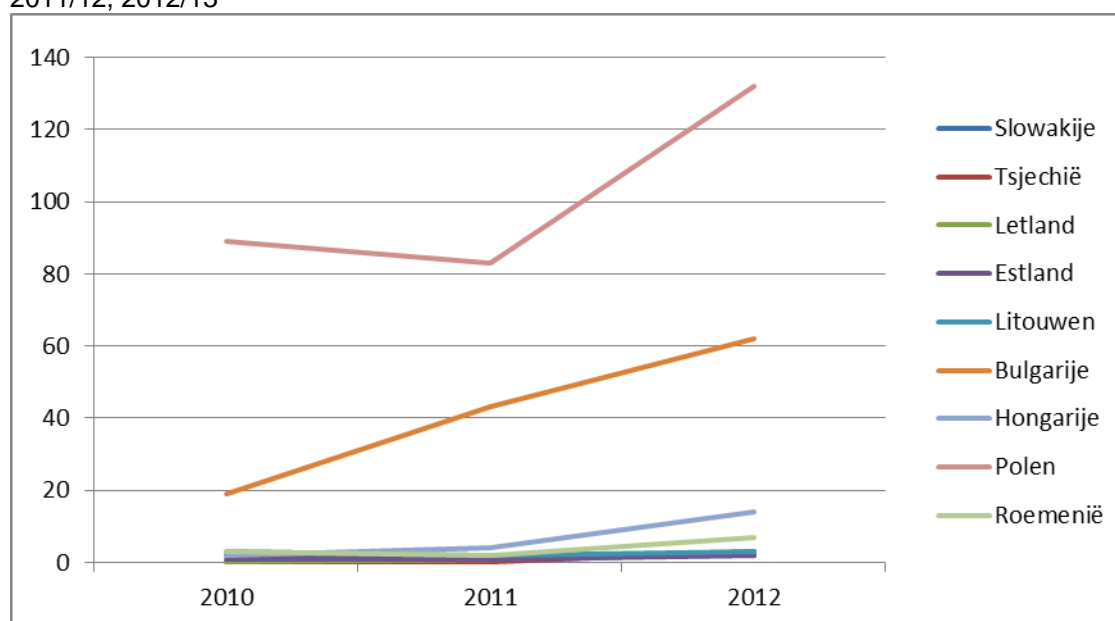
de jongeren uit Hongarije. Het signaal verzuim van Midden- en Oost-Europese jongeren is in de afgelopen drie schooljaren verdubbeld. Het signaal verzuim van totaal Den Haag steeg met 35%.

Tabel 4.7. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Signaal verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Signaal verzuim	% Signaal verzuim
Polen	1.033	132	12,8%
Bulgarije	671	62	9,2%
Hongarije	82	14	17,1%
Roemenië	95	7	7,4%
Slowakije	26	2	7,7%
Tsjechië	19	3	15,8%
Slovenië	6	0	0,0%
Estland	21	2	9,5%
Letland	40	3	7,5%
Litouwen	71	3	4,2%
Totaal Midden- en Oost Europa	2.064	228	11,0%
Totaal Den Haag	75.354	3.887	5,2%

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

Figuur 4.7. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Signaal verzuim 2010/11, 2011/12, 2012/13

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

4.7.2 Luxe verzuim

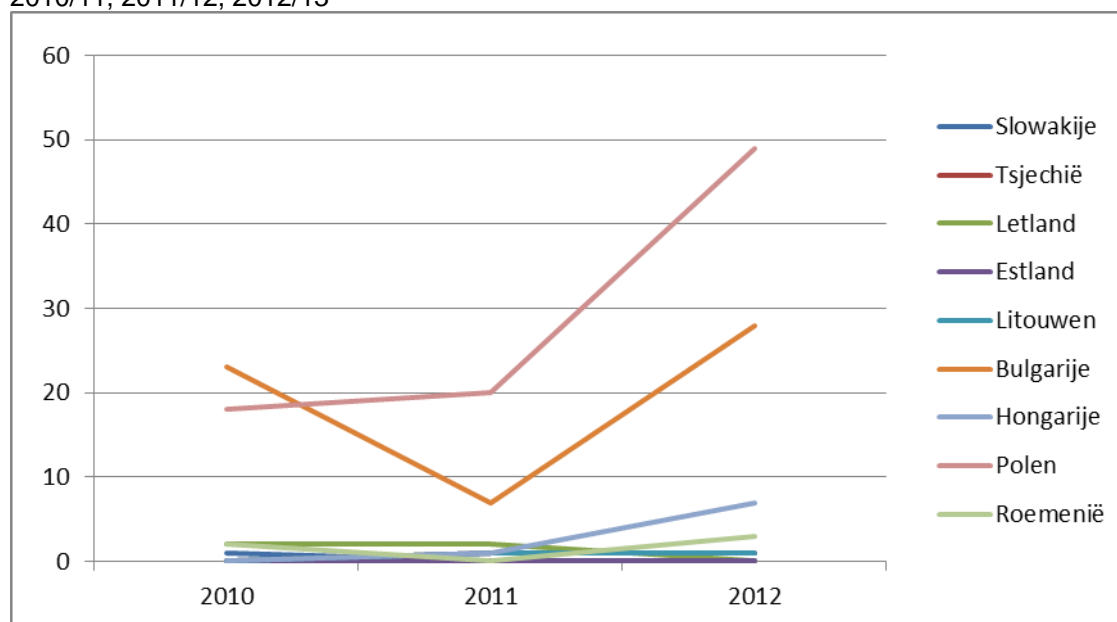
Ten opzichte van het aantal leerplichtigen en kwalificatieplichtigen is het percentage luxe verzuim bij Midden- en Oost-Europese jongeren met 4,3% vier keer zo hoog als gemiddeld in Den Haag. Hun aandeel op het totaal aantal Haagse jongeren dat buiten de schoolvakantie op vakantie gaat is 14%. Het luxe verzuim is in de afgelopen drie schooljaren gestegen van 46 tot 89 jongeren uit Midden- en Oost-Europa, zoals te zien in grafiek 4.2.4. Deze stijging is voornamelijk te danken aan de Poolse jongeren.

Tabel 4.8. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Luxe verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Luxe verzuim	% Luxe verzuim
Polen	1.033	49	4,7%
Bulgarije	671	28	4,2%
Hongarije	82	7	8,5%
Roemenië	95	3	3,2%
Slowakije	26	0	0,0%
Tsjechië	19	1	5,3%
Slovenië	6	0	0,0%
Estland	21	0	0,0%
Letland	40	0	0,0%
Litouwen	71	1	1,4%
Midden- en Oost Europeanen	2.064	89	4,3%
Den Haag	75.354	642	0,9%

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

Figuur 4.8. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Luxe verzuim 2010/11, 2011/12, 2012/13

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

4.7.3 Absoluut verzuim

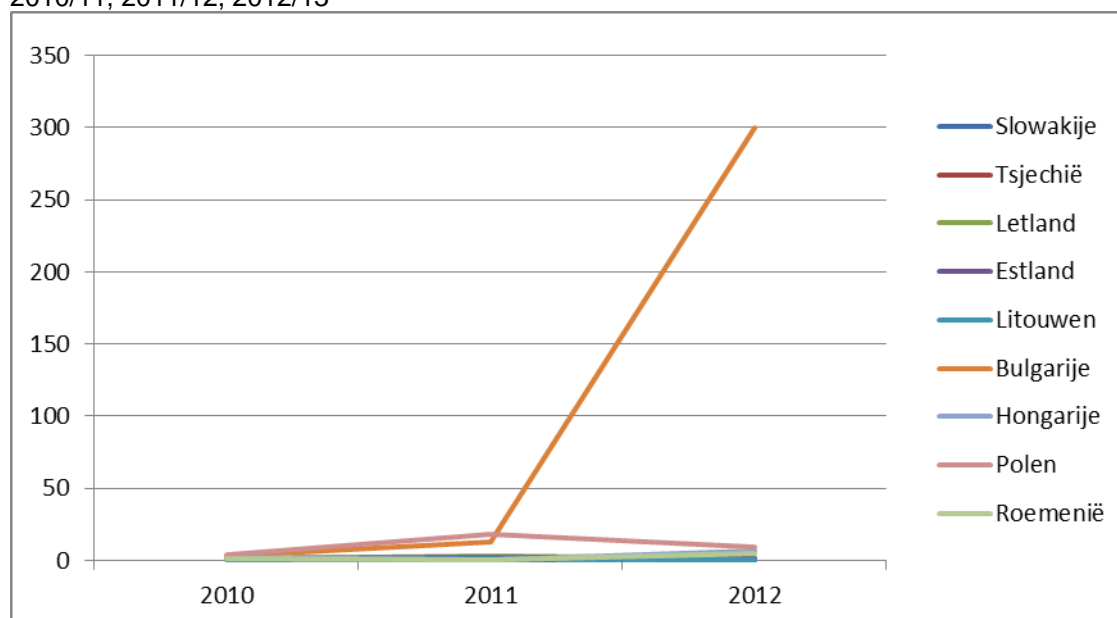
In Den Haag zijn 731 jongeren niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling; ten opzichte van het totaal aantal leerplichtigen en kwalificatieplichtigen is dit een percentage van 1%. Behalve bij de Poolse jongeren ligt het percentage absoluut verzuim bij de Midden- en Oost-Europese jeugd boven het Haags gemiddelde. Bijna de helft van de Bulgaarse jongeren die in de BRP zijn ingeschreven, staat niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling (absoluut verzuim). Behalve bij de Bulgaarse jongeren is het absoluut verzuim in de afgelopen drie schooljaren bij jongeren uit Midden- en Oost-Europa redelijk stabiel.

Tabel 4.9. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Absoluut verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Absoluut verzuim	% Absoluut verzuim
Polen	1.033	9	0,9%
Bulgarije	671	300	44,7%
Hongarije	82	7	8,5%
Roemenië	95	5	5,3%
Slowakije	26	1	3,8%
Tsjechië	19	0	0,0%
Slovenië	6	0	0,0%
Estland	21	1	4,8%
Letland	40	1	2,5%
Litouwen	71	0	0,0%
Totaal Midden- en Oost Europa	2.064	324	15,7%
Totaal Den Haag	75.354	731	1,0%

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

Figuur 4.9. Aantal behandelde Haagse Midden- en Oost-Europeanen Absoluut verzuim 2010/11, 2011/12, 2012/13

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

4.8 VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

In Europees verband is afgesproken om het aantal jongeren tussen 18 en 25 jaar die geen onderwijs volgen en geen startkwalificatie hebben, te halveren. Het kabinet heeft deze doelstelling aangescherpt en zich tevens gericht op het voorkomen van schooluitval. Hiertoe heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in 2012 convenanten afgesloten met de RMC-regio's en de onderwijsinstellingen, met als doelstelling zich in te zetten om het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters (VSV'ers) in Nederland in 2016 terug te brengen naar maximaal 25.000.

Nieuwe VSV'ers zijn leerlingen van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten gedurende het schooljaar. Een startkwalificatie is een HAVO- of VWO-diploma of minimaal een MBO niveau 2 diploma. Het percentage voortijdig schoolverlaters in de onderstaande tabel is het aantal vsv'ers als percentage van het aantal ingeschreven jongeren in de BRP van 12 tot 23 jaar.

In het schooljaar 2012-2013 hebben 1.176 Haagse jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Van deze jongeren komen 33 uit één van de Midden- en Oost-Europese landen; dit is een

aandeel van 2,8%. Ten opzichte van het aantal 12 tot 23 jarigen die zijn ingeschreven bij de BRP ligt het uitvalpercentage bij Poolse en Bulgaarse jongeren met respectievelijk 2,4% en 2,1% iets boven het Haags gemiddelde van 2%.

Tabel 4.10. Aantal Midden- en Oost-Europese nieuwe voortijdig schoolverlaters 2012-2013*

	Aantal	Aandeel	Aantal 12 tot 23 jarigen BRP	% VSV (o.b.v. BRP)
Polen	16	1,4%	670	2,4%
Bulgarije	15	1,3%	701	2,1%
Slowakije	1	0,1%	94	1,1%
Hongarije	1	0,1%	110	0,9%
Totaal Midden- en Oost-Europeanen	33	2,8%	1.575	2,1%
Totaal nieuwe VSV'ers Den Haag	1.176	100%	57.442	2,0%

Bron: DUO *voorlopige gegevens 2012-2013, bewerking OS&P

In de volgende tabel zijn de nieuwe voortijdig schoolverlaters uit Midden- en Oost-Europa naar diverse kenmerken weergegeven. De verhouding man-vrouw is ongeveer 60-40%, bijna 80% van de Midden- en Oost-Europese nieuwe VSV'ers is niet meer leerplichtig en ongeveer de helft van de uitvallers komt uit het voortgezet onderwijs.

Tabel 4.11. Aantal Haagse Midden- en Oost-Europese nieuwe voortijdig schoolverlaters 2012-2013*

		Aantal	Aandeel
Geslacht	Man	19	57,6%
	Vrouw	14	42,4%
Leeftijd	12 t/m 15- jarigen	1	3%
	16 en 17-jarigen	6	18%
	18 jaar en ouder	26	79%
Leerplicht	Leerplichtig	7	21%
	Niet leerplichtig	26	79%
Onderwijssoort	Voortgezet onderwijs	17	51,5%
	MBO	16	48,5%
Totaal		33	100%

Bron: DUO *voorlopige gegevens 2012-2013, bewerking OS&P

4.9 SAMENVATTEND OVERZICHT, INCLUSIEF MBO EN SPECIAAL ONDERWIJS

In 2014 volgen iets meer dan 2.200 Midden- en Oost-Europese kinderen en –jongeren uit Den Haag onderwijs op een Haagse basisschool, VO school, MBO of een school voor speciaal onderwijs. Het aantal HBO en WO studenten met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit is niet bekend. Verder gaan in totaal 145 'Haagse' Midden- en Oost-Europese leerlingen naar een school buiten de stad.

Tabel 4.12: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen in het Haagse onderwijs, naar schoolvorm en nationaliteit, juli 2014*

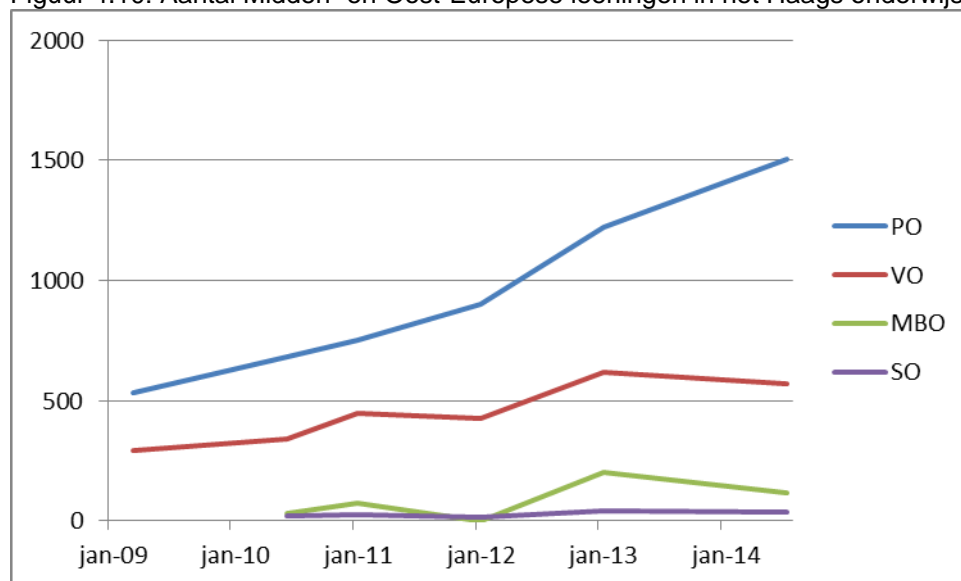
Nationaliteit	Primair onderwijs (incl. voorschool kleuters)	Voortgezet onderwijs	MBO	Speciaal onderwijs	Totaal
Bulgarije	417	164	33	6	620
Estland	12	11	1	0	24
Hongarije	58	21	5	1	85
Letland	30	10	0	2	42
Litouwen	43	18	5	3	69
Polen	825	307	68	21	1.221
Roemenië	75	20	2	2	99
Slovenië	4	0	0	0	4
Slowakije	27	10	4	0	41
Tsjechië	15	8	1	0	24
Totaal in 2013/2014	1.506	569	119	35	2.229
<i>Totaal in 2012/2013</i>	<i>1.224</i>	<i>616</i>	<i>201</i>	<i>42</i>	<i>2.083</i>
<i>Totaal in 2011/2012</i>	<i>900</i>	<i>427</i>	<i>nb</i>	<i>17</i>	<i>nb</i>
<i>Totaal in 2010/2011</i>	<i>751</i>	<i>445</i>	<i>73</i>	<i>27</i>	<i>1.296</i>
<i>Totaal in 2009/2010</i>	<i>684</i>	<i>342</i>	<i>32</i>	<i>19</i>	<i>1.077</i>
<i>Totaal in 2008/2009</i>	<i>532</i>	<i>295</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>

Bron: DUO, bewerking OS&P

* Exclusief: leerlingen die niet zijn ingeschreven bij de BRP, leerlingen die buiten Den Haag naar school gaan en leerlingen met een dubbele nationaliteit (Midden- en Oost-Europees en Nederlands).

Sinds de eerste telling in 2009 is in alle soorten onderwijs, van basisschool tot MBO, het aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen toegenomen tot 2013. In 2014 groeit het aantal kinderen in het primair onderwijs nog steeds door, maar in de andere onderwijsvormen is sprake van een daling van het aantal leerlingen.

Figuur 4.10: Aantal Midden- en Oost-Europese leerlingen in het Haags onderwijs per onderwijssoort.*

Bron: Leerling administratie Den Haag, bewerking OS&P

* Primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), middelbaar beroepsonderwijs (MBO), speciaal onderwijs (SO).

5. Taal en inburgering

5.1 TAAL IN DE BUURT

Taal in de Buurt is een programma voor maatschappelijke (vrijwilligers)organisaties die voor hun achterban of voor de buurt taallessen willen opzetten. De taallessen zijn vooral bedoeld voor mensen die actief willen meedoen in onze Haagse samenleving. De meeste leslocaties zijn dicht in de buurt van de deelnemers.

De gemeente faciliteert de organisaties die de taallessen willen organiseren. In alle opzichten gaat het bij Taal in de Buurt om maatwerk voor de deelnemers (bijv. op het gebied van het lesaanbod en lestijden). Deze doelgroep volgt veelal vanwege hun werk de taallessen in de avonden of in het weekend. Ook al leidt Taal in de buurt niet tot een diploma, de resultaten worden via objectieve taaltoetsen gemeten. Uit deze toetsing en evaluaties blijkt dat deelnemers uit de EU-landen zich snel de Nederlandse taal eigen maken en het geleerde ook kunnen toepassen in hun dagelijkse leven en op het werk. De EU-migranten blijven gemotiveerd om te integreren. Ook de kans vergroten op een beter werk hier is hun motief om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen.

De volgende tabel geeft het aantal deelnemers uit Midden- en Oost-Europa dat in 2013 met een cursus Taal in de Buurt is gestart.

Tabel 5.1 Aantal Midden- en Oost-Europese deelnemers, per organisatie, groep gestart in 2013

Naam organisatie	aantal deelnemers
Johan de Witt Scholengroep	107
Stichting Bulgaars Centrum	60
Stichting Dialoghuis	50
Stichting Multicultureel Platform Vrede & Vrijheid	420
Stichting Welzijn voor Moslims in Den Haag	48
Totaal	685

Bron: OS&P en PZ&J (project Taal in de Buurt)

Het aantal Midden- en Oost-Europeanen dat vorig jaar met een cursus Taal in de Buurt is begonnen, ligt hoger dan het voorgaande jaar. In 2012 waren er 377 starters, in 2011 ongeveer 750 starters, in 2010 bijna 600. Die stijging tussen 2012 en 2013 komt onder andere omdat de Stichting Multicultureel Platform Vrede & Vrijheid (St. MPVV) haar achterban weet te motiveren om naar taallessen te gaan en ook daarna vrijwilligerswerk te gaan doen.

5.2 ROC MONDRIAAN – TRAJECTEN VOOR EU-MIGRANTEN

ROC Mondriaan verzorgt volwasseneneducatie in Den Haag, daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor het taalonderwijs. Speciale aandacht is er voor EU-arbeidsmigranten, op zoek naar werk of werkend, die Nederlands willen leren of willen verbeteren. De gemeente Den Haag heeft voor scholing van deze doelgroep extra gelden vrijgemaakt. Dit heeft geleid tot een overeenkomst waarbij ROC Mondriaan in de kalenderjaren 2013 en 2014 1000 EU-arbeidsmigranten werft en een taalscholing aanbiedt, per jaar 500.

In 2013 is dit goed gelukt; er hebben zich ruim 500 EU-(arbeids)migranten bij ROC Mondriaan ingeschreven, daarvan kwamen er 271 uit de Midden- en Oost-Europa en en 113 uit Zuid-Europa (m.n. Spanje). ROC Mondriaan heeft daarvoor intensief geworven onder de doelgroep en voorlichting gegeven onder organisaties die zich met EU-arbeidsmigranten bezig houden.

De resultaten hebben het vertrouwen gegeven dat ook in 2014 voldoende EU-migranten geïnteresseerd zullen zijn in taalcursussen. Daarom heeft ROC Mondriaan bij de werving rekening gehouden met uitbreiding van de doelgroep met mensen uit Zuid-Europa.

6. Sociale voorzieningen

6.1 UITKERING WWB

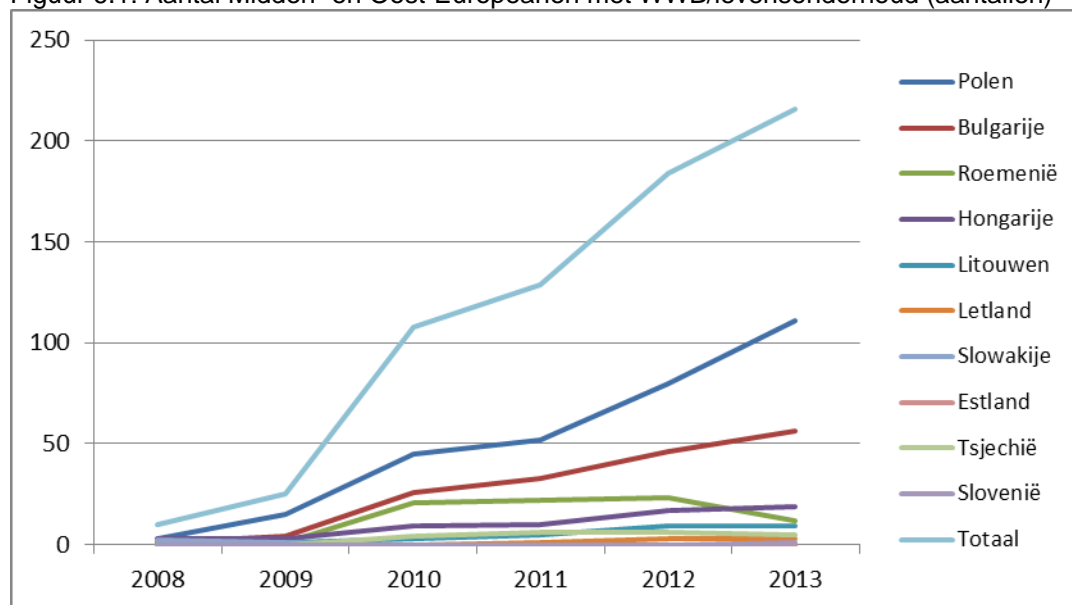
Het aantal Midden- en Oost-Europeanen in Den Haag met een uitkering WWB voor levensonderhoud neemt sinds de eerste telling in 2008 ieder jaar iets toe. Ten opzichte van vorig jaar groeide het aantal van 184 naar 216 in 2013 (+15%). Hoewel er sprake is van een sterke procentuele stijging, gaat het nog altijd om een relatief klein aantal mensen. Ongeveer 2,2% van alle in de BRP geregistreerde Midden- en Oost-Europeanen van 26 jaar en ouder ontving eind 2013 een WWB uitkering levensonderhoud. Tellen we de 19-26 jarigen mee, dan komt het percentage op 1,7%.

Tabel 6.1: Aantal Midden- en Oost-Europeanen met uitkering WWB/Levensonderhoud, 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polen	3	15	45	52	80	111
Bulgarije	1	4	26	33	46	56
Roemenië	1	1	21	22	23	12
Hongarije	3	3	9	10	17	19
Litouwen	0	1	3	5	9	9
Letland	0	0	0	1	3	3
Slowakije	2	1	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0
Tsjechië	0	0	4	6	6	5
Slovenië	0	0	0	0	0	1
Totaal	10	25	108	129	184	216

Bron: DSZW, afd. planning & control

Figuur 6.1: Aantal Midden- en Oost-Europeanen met WWB/levensonderhoud (aantallen)

Bron: DSZW, afd. planning & control

6.2 VOORZIENINGEN VOOR MINIMA HUISHOUDENS

6.2.1 Schoonkostenfonds

Dit fonds is bestemd voor huishoudens met een laag inkomen en schoolgaande kinderen. Het aantal Midden- en Oost-Europeanen dat een bijdrage ontvangt voor de schoolkosten van hun kinderen is de afgelopen jaren verzesvoudigd, van ruim 37 in 2008 tot 220 in 2013. De groei had deels te maken met het groeiende aantal Midden- en Oost-Europese kinderen dat hier naar school gaat, en deels met voorlichting en een toegenomen bekendheid met regelingen als het schoolkostenfonds.

Tabel 6.2: Aantal Midden- en Oost-Europeanen met bijdrage uit het schoolkostenfonds, 2008-2013⁷

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polen	28	59	90	119	118	141
Bulgarije	3	20	31	39	38	51
Roemenie	2	5	3	2	3	3
Hongarije	0	1	2	1	6	7
Litouwen	4	3	3	9	9	10
Letland	0	0	0	0	0	2
Slowakije	0	3	0	3	1	2
Estland	0	0	1	0	1	3
Tsjechië	0	0	1	0	1	1
Slovenië	0	0	0	1	1	0
Totaal	37	91	131	174	178	220

Bron: DSZW, afd. planning & control

6.2.2 Ooievaarspas

Het doel van de Ooievaarspas is om mensen met een laag inkomen, korting te verschaffen bij deelname aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten. In 2009 hadden 370 Midden- en Oost-Europeanen een Ooievaarspas. In 2013 is dat aantal gegroeid naar 1.076 (1 op de 16 Midden- en Oost-Europeanen).

Tabel 6.3: Aantal Midden- en Oost-Europeanen met Ooievaarspas, 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Polen	231	212	293	474	579
Bulgarije	89	85	145	223	277
Roemenie	16	45	47	55	44
Hongarije	12	34	47	48	50
Litouwen	8	9	9	58	73
Letland	3	3	9	20	24
Slowakije*	11	22	21	7	10
Estland	0	3	2	0	7
Tsjechië	-	-	-	1	10
Slovenië	0	0	0	3	2
Totaal	370	413	573	889	1.076

Bron: DSZW, afd. planning & control

* Tot en met 2011 zijn Slowaakse en Tsjechische pashouders bij elkaar geteld

⁷ In de vorige monitor zijn niet de juiste componenten gebruikt ter bepaling van de aantallen

7. Gezondheidszorg Jeugd

7.1 CONSULTATIEBUREAUS 0-4 JR.

In 2013 had Jong Florence 1.672 kinderen in zorg⁸ waarvan één of beide ouders uit Midden- of Oosteuropa komt. In totaal hadden zij 11.769 van de geplande 13.030 contactmomenten. 1261 Keer is men niet verschenen op de geplande afspraak:

- Niet verschenen, afgezegd door JGZ: 246
- Niet verschenen, geweigerd: 1
- Niet verschenen met bericht: 781
- Niet verschenen zonder bericht: 233

Tabel 7.1. Aantal Midden- en Oost-Europese kinderen in zorg bij een consultatiebureau in 2013

Geboorteland ouder(s)	2013
Polen	988
Bulgarije	365
Litouwen	43
Hongarije	92
Estland	8
Roemenië	110
Slowakije	11
Letland	34
Tsjechië	20
Slovenië	7
Subtotaal MO-Europa	1.678
Overige nationaliteit	26.384
Totaal Den Haag	28.062
Aandeel MO-Europa	5,97%

Bron: JongFlorence

Tabel 7.2. Aantal Midden- en Oost-Europese kinderen in zorg bij een consultatiebureau in 2013, uitgesplitst naar locatie

Locatie consultatiebureau	2013
Haagse Hout	81
Laak	395
Leidschenveen	45
Loosduinen	103
Paviljoensgracht	336
Scheveningen	156
Segbroek	190
Ypenburg	34
Zonneoord	106
Wateringsveld	70
Archief	156
Totaal	1.672

Bron: JongFlorence

⁸ Geboortedatum kind tussen 1-1-2009 en 1-1-2014, uitgevoerde consult: 1-1-2013 tot 1-1-2014

7.2 JEUGDHULPVERLENING 4-18 JR.

7.2.1 Bureau Jeugdzorg (BJZ)

Het aantal Midden- en Oost-Europese jeugdigen in hulpverlening bij BJZ is de afgelopen vijf jaar vijf keer zo groot geworden: van 46 in 2009 naar 232 in 2013. BJZ merkt op dat mogelijk een aantal cliënten waarvan het geboorteland onbekend is, ontbreekt in de cijfers.

Tabel 7.3. Aantal Midden- en Oost-Europese jeugdigen met hulpverlening BJZ, 0-18 jaar*

	2009	2010	2011	2012	2013
Polen	31	42	92	117	155
Bulgarije	8	15	15	25	30
Litouwen	1	2	4	10	13
Hongarije	1	-	1	4	12
Estland	-	-	1	3	3
Roemenië	1	2	1	3	14
Slowakije	1	1	1	2	2
Letland	-	4	1	1	2
Tsjechië	2	1	1	1	1
Slovenië	1	1	-	-	-
Subtotaal MO-Europa	46	68	117	166	232
Overige landen	6.299	6.135	5.914	5.816	6.195
Totaal Den Haag	6.345	6.203	6.031	5.982	6.427
Aandeel MO-Europa	0,7%	1,1%	1,9%	2,8%	3,6%

Bron: BJZ, Haaglanden (april 2014)

* Selectie naar geboorteland jeugdige, of geboorteland moeder of geboorteland vader. Als de jeugdige en de ouders afkomstig zijn uit verschillende Midden- en Oost-Europese landen, dan heeft geboorteland van de jeugdige prioriteit, vervolgens het geboorteland van moeder en daarna het geboorteland van de vader.

Het aantal Midden- en Oost-Europese jeugdigen bij BJZ is niet alleen in absolute cijfers toegenomen, maar ook relatief. In 2012 had 6,3% van alle geregistreerde Midden- en Oost-Europese jeugdigen contact met BJZ, in 2013 steeg dat naar 7,5%. Gemiddeld kwam in 2013 5,8% van alle Haagse jeugdigen in aanraking met BJZ.

Tabel 7.4. Aandeel jeugdigen 0-18 jaar met hulpverlening BJZ: gemiddeld en aandeel van Midden- en Oost-Europese jeugdigen*

	Totaal Haagse jeugdigen (gemiddeld)	Midden- en Oost-Europese jeugdigen
2009	5,6%	3,7%
2010	5,4%	4,1%
2011	5,2%	5,5%
2012	5%	6,3%
2013	5,8%	7,5%

Bron: BRP en BJZ, bewerking OS&P

* Dit betreft het aandeel van de totale populatie in Den Haag (geregistreerd bij de BRP).

De meeste contacten met Midden- en Oost-Europese jeugdigen vinden plaats bij de afdeling Toegang van BJZ. Het aantal jeugdigen dat met de jeugdbescherming in aanraking komt is gestegen van 14 in 2012 naar 34 in 2013. Bij de Jeugdreclassering gaat het in bijna alle 27 gevallen (32 vorig jaar) om spijbelen en/of diefstalletjes.

Tabel 7.5. Aantal unieke Midden-en Oost-Europese jeugdigen met hulpverlening, uitgesplitst naar type hulpverlening in 2013

	Jeugdbescherming	Jeugdreclassering	Samenloop	Toegang*	Totaal
Polen	24	17	6	108	155
Bulgarije	2	7	3	18	30
Litouwen	-	2	-	11	13
Hongarije	4	-	-	8	12
Estland	2	-	-	1	3
Roemenië	2	1	-	11	14
Slowakije	-	-	-	2	2
Letland	-	-	-	2	2
Tsjechië	-	-	1	-	1
Subtotaal MO-Europa	34	27	10	161	232
Overige landen	1.107	510	59	4.519	6.195
Totaal Den Haag	1.141	537	69	4.680	6.427
Aandeel MO-Europa	3,0%	5,0%	14,5%	3,4%	3,6%

Bron: BJZ, Haaglanden (april 2014)

* Toegang is inclusief CIT (crisisinterventie)

7.2.2 AMK

Het AMK geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling en brengt zo nodig de juiste hulp op gang. Iedereen met vragen, zorgen of meldingen van kindermishandeling kan terecht bij het AMK. Jaarlijks worden in Nederland naar schatting ongeveer 100.000 kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.

Het aantal meldingen van (mogelijke) mishandeling van Midden- en Oost-Europese kinderen is na een flinke daling na 2010 toch weer licht gestegen: van 106 in 2012 naar 120 in 2013. De stijging wordt vooral veroorzaakt door de stijging van het aantal meldingen over Poolse kinderen.

Tabel 7.6. Aantal meldingen AMK Midden-en Oost-Europese jeugdigen, 0-18 jaar

	2009	2010	2011	2012	2013
Bulgarije	50	10	15	15	17
Estland	0	22	0	1	0
Hongarije	8	8	12	10	11
Letland	0	6	0	0	0
Litouwen	2	4	4	3	5
Polen	39	136	80	64	77
Roemenië	11	15	9	7	3
Slovenië	0	0	0	0	0
Slowakije	6	8	7	3	4
Tsjechië	2	0	0	3	3
Subtotaal MO-Europa	118	209	127	106	120
Overige landen	1.122	1.206	1.241	1.479	1.444
Totaal Den Haag	1.240	1.415	1.368	1.585	1.564
Aandeel MO-Europa	9,5%	14,8%	9,3%	6,7%	7,7%

Bron: AMK/BJZ, mei 2014

Deel 2: Arbeidsmigranten uit Zuid-Europa

8. Inleiding

Gezien de huidige economische situatie in Griekenland, Italië, Portugal en Spanje is de kans aanwezig dat ook in de komende tijd meer mensen uit deze landen naar Nederland zullen komen. Een onbekend aantal zal zich de komende jaren, al dan niet tijdelijk, in Den Haag vestigen. Den Haag lijkt een meer dan gemiddelde aantrekkingskracht te hebben voor Zuid-Europese migranten. De afgelopen zes jaar (2009-2014) steeg het aantal Zuid-Europese migranten in de stad met 58%. Landelijk steeg het percentage over de periode 2007-2012 met 21% (Migrantenmonitor, CBS 2013).

De gemeente Den Haag wil deze ontwikkelingen volgen. De beleidsafdeling Integratie heeft daarom in 2013 aan OS&P de opdracht gegeven om een monitor op te zetten gericht op deze doelgroep.

Deze tweede editie van de monitor 'EU-arbeidsmigranten uit Zuid-Europa' bevat hoofdzakelijk kwantitatieve gegevens over de onderwerpen demografie, onderwijs, taal en inburgering en sociale zekerheid. Daarvoor zijn bestaande bronnen gebruikt en is geen nieuw of apart onderzoek uitgevoerd.

De Stichting Lize heeft vorig jaar in opdracht van de gemeente Den Haag (beleidsafdeling Integratie) een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de situatie van Zuid-Europeanen in de stad⁹.

NB: Met de aanduiding Zuid-Europa bedoelen wij in deze monitor de vier zuidelijke EU-lidstaten.

⁹ Stichting Lize, *Nieuwe Zuid-Europeanen in Den Haag*, februari 2014

9. Demografie

Het aantal migranten in Den Haag, en in Nederland, dat afkomstig is uit de zuidelijke EU-lidstaten neemt toe. De zuidelijke lidstaten zijn Griekenland, Italië, Portugal en Spanje. Malta en Cyprus vallen volgens de categorisering van het CBS onder de 'overige EU-lidstaten'¹⁰.

Gezien de huidige economische situatie in Zuid-Europa is de kans aanwezig dat meer mensen uit deze landen naar Nederland zullen komen. Als wij in deze monitor, ter wille van de leesbaarheid, over Zuid-Europa praten, bedoelen wij de zuidelijke EU-lidstaten.

Voor de telling van het aantal Zuid-Europese migranten in Den Haag is gekozen voor een selectie uit de BRP op basis van nationaliteit. Bij een keuze voor etniciteit tellen ook de migranten van het eerste uur mee die zich (diep) in de vorige eeuw in Nederland hebben gevestigd én hun opvolgende generaties (klein) kinderen die hier zijn geboren. Met deze monitor willen we vooral de actuele migratie en ontwikkelingen volgen. In de bijlage is een tabel opgenomen met het aantal 'Haagse' Zuid-Europeanen naar etniciteit en dubbele nationaliteit.

9.1 AANTAL INWONERS UIT ZUID-EUROPA

Op 1-1-2014 stonden 6.457 migranten uit Griekenland, Italië, Portugal en Spanje geregistreerd in de BRP van Den Haag. Dat is 8% meer dan in 2013. Het aantal is een ondergrens, want het betreft alleen de migranten die staan geregistreerd bij de Haagse BRP. Niet iedere EU-burger registreert zich bij de BRP. Een deel hoeft dat niet, omdat zij hier korter dan vier maanden verblijven. Anderen zijn niet op de hoogte van hun verplichtingen of schrijft zich bewust niet in.

Tabel 9.1. Zuid-Europeanen in Den Haag naar nationaliteit 2009-2014*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	verschil '14-'13
Griekenland	743	913	1.066	1.248	1.555	1.712	10%
Italië	1.189	1.216	1.328	1.404	1.513	1.631	8%
Portugal	1.236	1.237	1.238	1.280	1.388	1.411	2%
Spanje	907	1.034	1.186	1.335	1.506	1.713	14%
Totaal	4.075	4.400	4.818	5.267	5.962	6.457	8%

Bron: BRP, bewerking OS&P

* Personen met een dubbele nationaliteit zijn niet meegeteld.

Het aantal Zuid-Europeanen in Den Haag is tussen 2009 en 2014 toegenomen van 4.075 naar 6.457. Dat is een groei van ruim 58%. Landelijk groeide het aantal Zuid-Europeanen tussen 2007 en 2012 met 21% (Migrantenmonitor CBS, zie voetnoot 1). Let wel: de perioden die we hier ter vergelijking opnemen wijken enigszins af van elkaar, maar ze geven wel een trend weer.

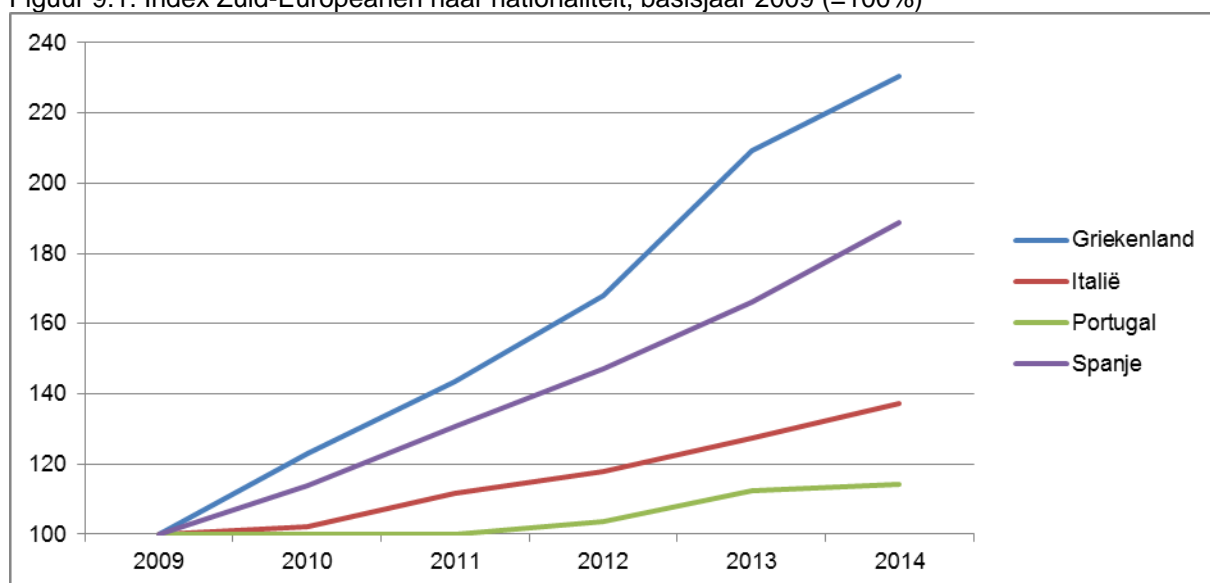
De groep Grieken in Den Haag is de afgelopen jaren het sterkst gegroeid (+130% t.o.v. 2009), gevolgd door de Spanjaarden (+89% t.o.v. 2009), zo kunnen we goed zien in figuur 2.1. Grieken en Spanjaarden vormen nu de grootste groepen Zuid-Europeanen in de stad, op de voet gevolgd door Italianen. In voorgaande jaren waren de Italianen, en daarvoor de Portugezen, nog de grootste groep in Den Haag.

Ook landelijk is de groep migranten uit Griekenland procentueel het sterkst gestegen (+37% tussen 2007 en 2012). Qua aantal vormen zij, in tegenstelling tot in Den Haag, nog met afstand de kleinste groep migranten uit Zuid-Europa. De populatie Italianen is landelijk gezien het grootst.

Het aantal Grieken in Den Haag is aanzienlijk sterker gestegen dan gemiddeld in Nederland.

¹⁰ Migrantenmonitor 2007-2012, CBS, februari 2013; kamerbrief Ministerie SZW, 7-3-2013.

Figuur 9.1. Index Zuid-Europeanen naar nationaliteit, basisjaar 2009 (=100%)

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.2 LEEFTIJD

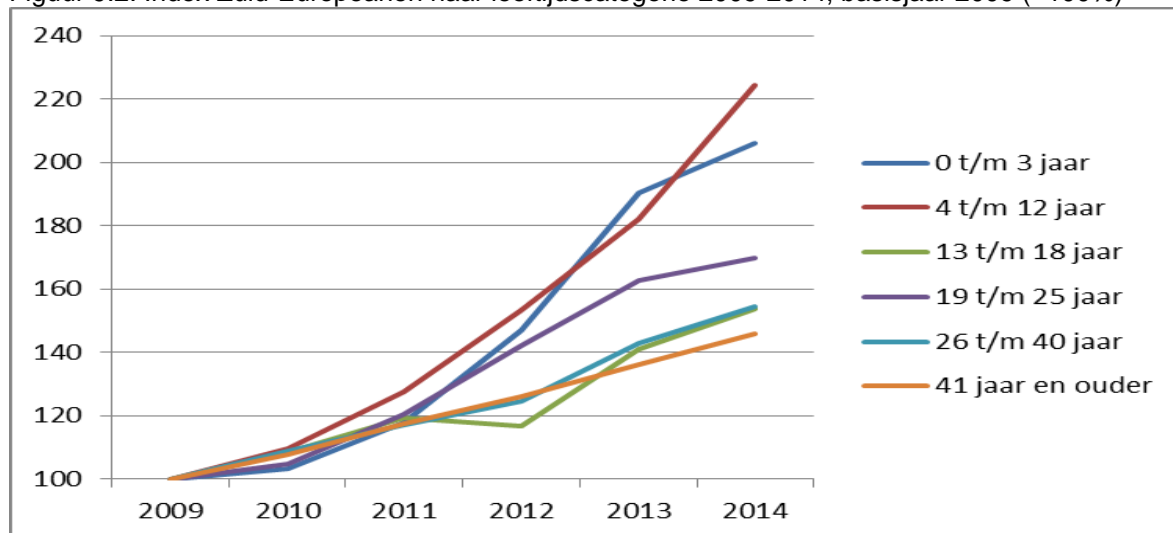
Bijna driekwart van de Zuid-Europeanen in Den Haag is ouder dan 25 jaar. Het aantal (jonge) kinderen is nog klein, maar groeit naar verhouding snel. Bij de 0 tot en met 3-jarigen zien we een toename van +106% ten opzichte van 2009. Bij de 4 tot en met 12 jarigen is er zelfs een toename van 124% ten opzichte van het basisjaar, zo is af te leiden uit figuur 2.2. Wij merken op dat het bij de kinderen nog wel om relatief kleine aantallen gaat.

Tabel 9.2. Zuid-Europeanen naar leeftijdscategorie 2009-2014

Leeftijd	2009	2010	2011	2012	2013	2014	verschil '14-'09 (aantal)
0 t/m 3 jaar	147	152	173	216	280	303	156
4 t/m 12 jaar	235	258	300	360	428	527	292
13 t/m 18 jaar	151	164	180	176	213	232	81
19 t/m 25 jaar	447	469	538	635	727	759	312
26 t/m 40 jaar	1.556	1.696	1.821	1.940	2.221	2.402	846
41 jaar en ouder	1.539	1.661	1.806	1.940	2.093	2.244	705
Totaal	4.075	4.400	4.818	5.267	5.962	6.467	2.392

Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 9.2. Index Zuid-Europeanen naar leeftijdscategorie 2009-2014, basisjaar 2009 (=100%)

Bron: BRP, bewerking OS&P

Kijken we naar leeftijd en de verschillende nationaliteiten, dan blijkt uit de tabellen 2.3 en 2.4 dat de Grieken naar verhouding het sterkst vertegenwoordigd zijn in de jongste leeftijdsgroepen en de Italianen en Portugezen in de oudste.

Tabel 9.3. Zuid-Europeanen naar nationaliteit en leeftijdscategorie 2014 (aantallen)

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
0 t/m 3 jaar	111	67	42	83	303
4 t/m 12 jaar	173	118	86	150	527
13 t/m 18 jaar	72	31	63	66	232
19 t/m 25 jaar	236	154	141	228	759
26 t/m 40 jaar	673	578	499	652	2.402
41 jaar en ouder	447	683	580	534	2.244
Totaal	1.712	1.631	1.411	1.713	6.467

Bron: BRP, bewerking OS&P

Ruim 40% van de Italianen en Portugezen in Den Haag is boven de 40 jaar.

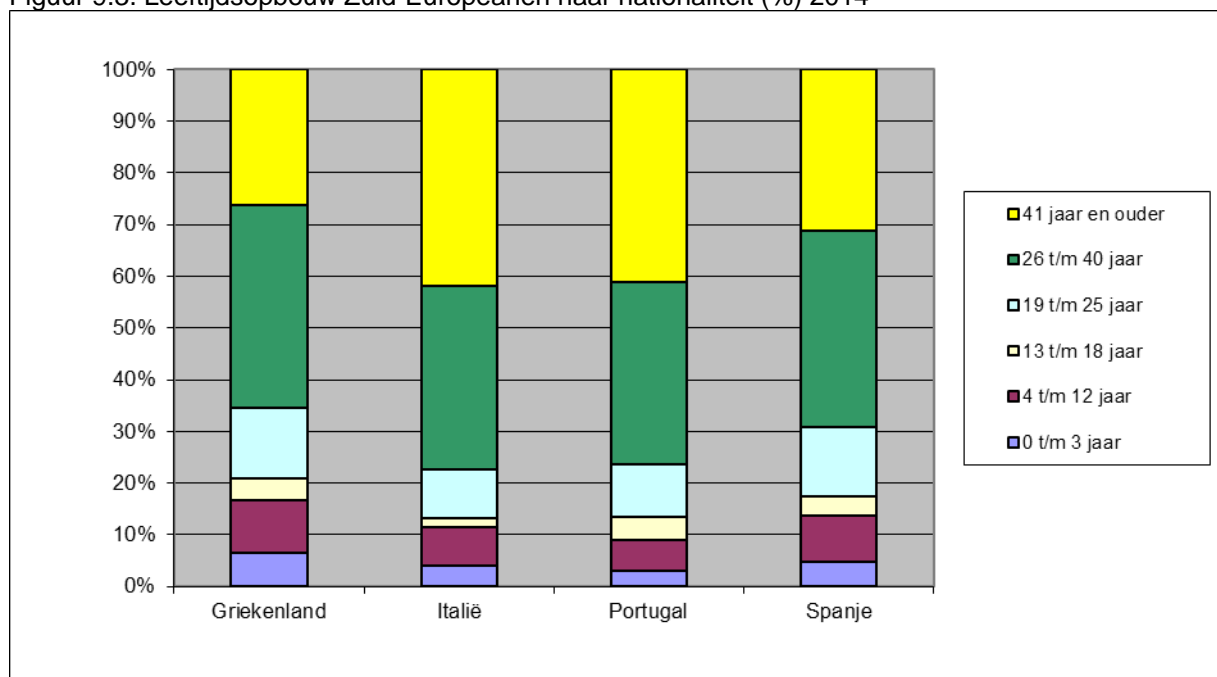
Tabel 9.4. Zuid-Europeanen naar nationaliteit en leeftijdscategorie 2014 (%)

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
0 t/m 3 jaar	6,5%	4,1%	3,0%	4,8%	4,7%
4 t/m 12 jaar	10,1%	7,2%	6,1%	8,8%	8,1%
13 t/m 18 jaar	4,2%	1,9%	4,5%	3,9%	3,6%
19 t/m 25 jaar	13,8%	9,4%	10,0%	13,3%	11,7%
26 t/m 40 jaar	39,3%	35,4%	35,4%	38,1%	37,1%
41 jaar en ouder	26,1%	41,9%	41,1%	31,2%	34,7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: BRP, bewerking OS&P

Onderstaande figuur maakt de verschillen goed inzichtelijk.

Figuur 9.3. Leeftijdopbouw Zuid-Europeanen naar nationaliteit (%) 2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.3 GESLACHT

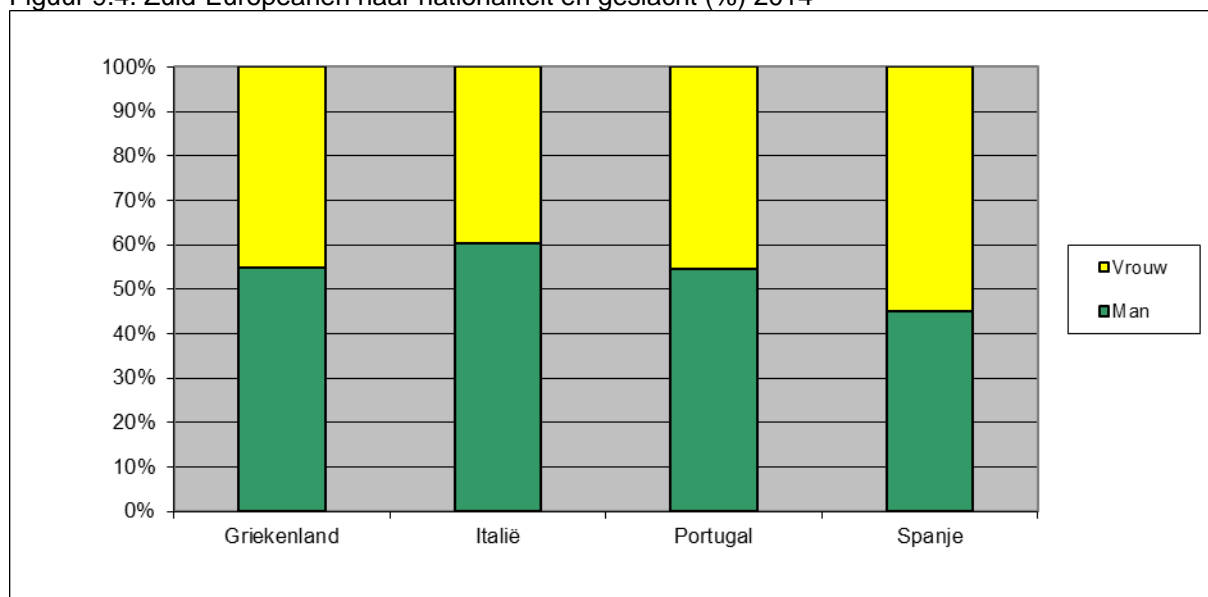
De Zuid-Europese mannen zijn in de meerderheid: 54% van alle Zuid-Europeanen is man. Van de Italianen in Den Haag is 61% een man. Alleen bij de Spanjaarden zijn de vrouwen met 54% in de meerderheid. Die man/vrouw verhouding is de afgelopen jaren ongeveer hetzelfde geweest.

Tabel 9.5. Zuid-Europeanen naar nationaliteit en geslacht 2014

	Aantallen		Totaal	%	
	man	vrouw		m/v	man
Griekenland	941	771	1.712	55,0%	45,0%
Italië	984	647	1.631	60,3%	39,7%
Portugal	772	639	1.411	54,7%	45,3%
Spanje	770	943	1.713	45,0%	55,0%
Totaal	3.467	3.000	6.467	53,6%	46,4%

Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 9.4. Zuid-Europeanen naar nationaliteit en geslacht (%) 2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.4 SPREIDING OVER DE STAD

9.4.1 Stadsdelen

De meeste Zuid-Europeanen, de helft van de totale populatie, wonen in de stadsdelen Centrum en Escamp. Haagse Hout volgt op de derde plaats. In Loosduinen en Leidschenveen/Ypenburg wonen relatief weinig Zuid-Europeanen.

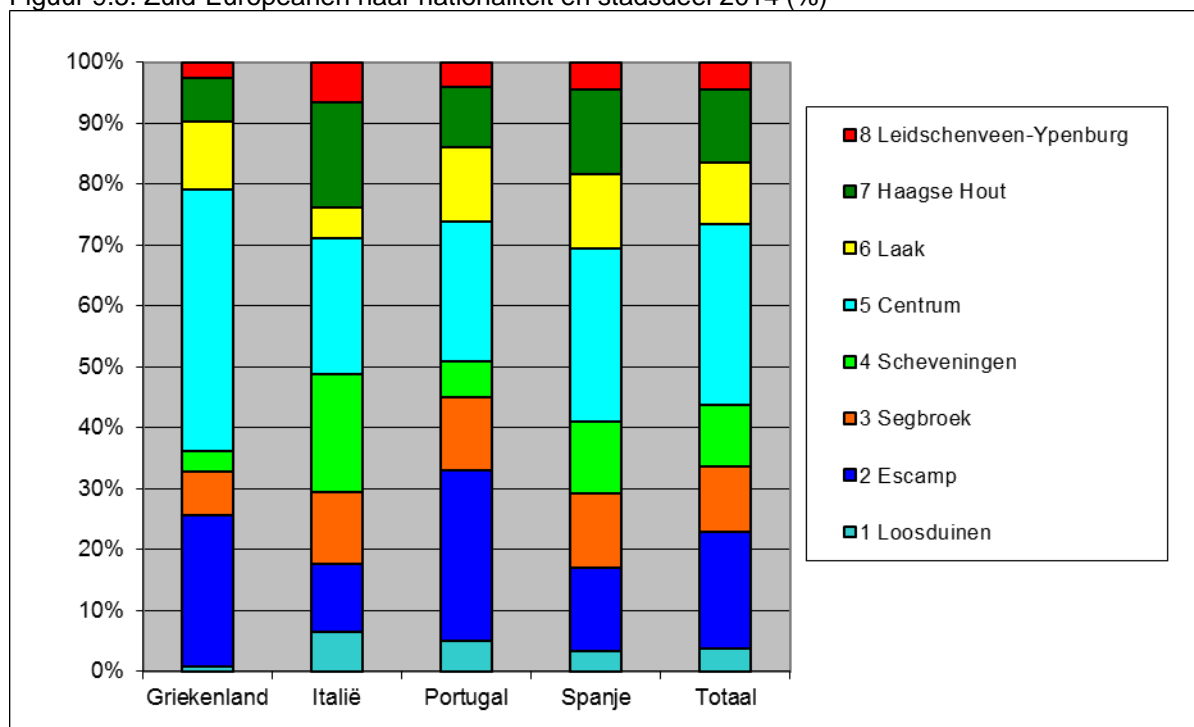
Tabel 9.6. Aantal Zuid-Europeanen naar nationaliteit en stadsdeel 2014*

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
1 Loosduinen	14	104	70	56	244
2 Escamp	423	184	396	235	1.238
3 Segbroek	123	191	170	210	694
4 Scheveningen	60	316	82	200	658
5 Centrum	736	365	323	487	1.911
6 Laak	189	82	173	209	653
7 Haagse Hout	123	281	140	239	783
8 Leidschenveen-Ypenburg	44	108	57	77	286
Totaal	1.712	1.631	1.411	1.713	6.467

Bron: BRP, bewerking OS&P

* Tabel met procentuele verdeling over de stad is opgenomen in de bijlage.

Figuur 9.5. Zuid-Europeanen naar nationaliteit en stadsdeel 2014 (%)

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.4.2 Wijken en buurten

De wijken Laakkwartier/Spoorwijk (beslaat vrijwel het hele stadsdeel Laak) en Bezuidenhout komen voor in de 'top 3' van woonwijken van drie van de vier Zuid-Europese nationaliteiten. Naar verhouding wonen de meeste Portugezen en de meeste Spanjaarden in de wijk Laak/Spoorwijk. De meeste Italianen wonen in de wijk Centrum en de meeste Grieken in Transvaalkwartier. Andere wijken waar naar verhouding opvallend veel Zuid-Europeanen wonen zijn Rustenburg/Oostbroek en Bezuidenhout.

Tabel 9.7. Top 3 woonwijken Zuid-Europeanen naar nationaliteit 2014

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje
1	Transvaal	Centrum	Laak/Spoorwijk	Laak/Spoorwijk
2	Rustenburg/Oostbroek	Bezuidenhout	Rustenburg/Oostbroek	Centrum
3	Laak/Spoorwijk	Benoordenhout	Bezuidenhout	Bezuidenhout

Bron: BRP, bewerking OS&P

Kijken we naar de buurten waar de verschillende groepen Zuid-Europeanen wonen, dan valt op dat de Grieken vooral naar de 'klassieke migrantenwijken' trekken. In de top 5 woonbuurten van de Italianen staan ook de zogenaamde betere wijken als Statenkwartier en Belgisch Park. De meeste Portugezen en Spanjaarden wonen in Laakkwartier Oost.

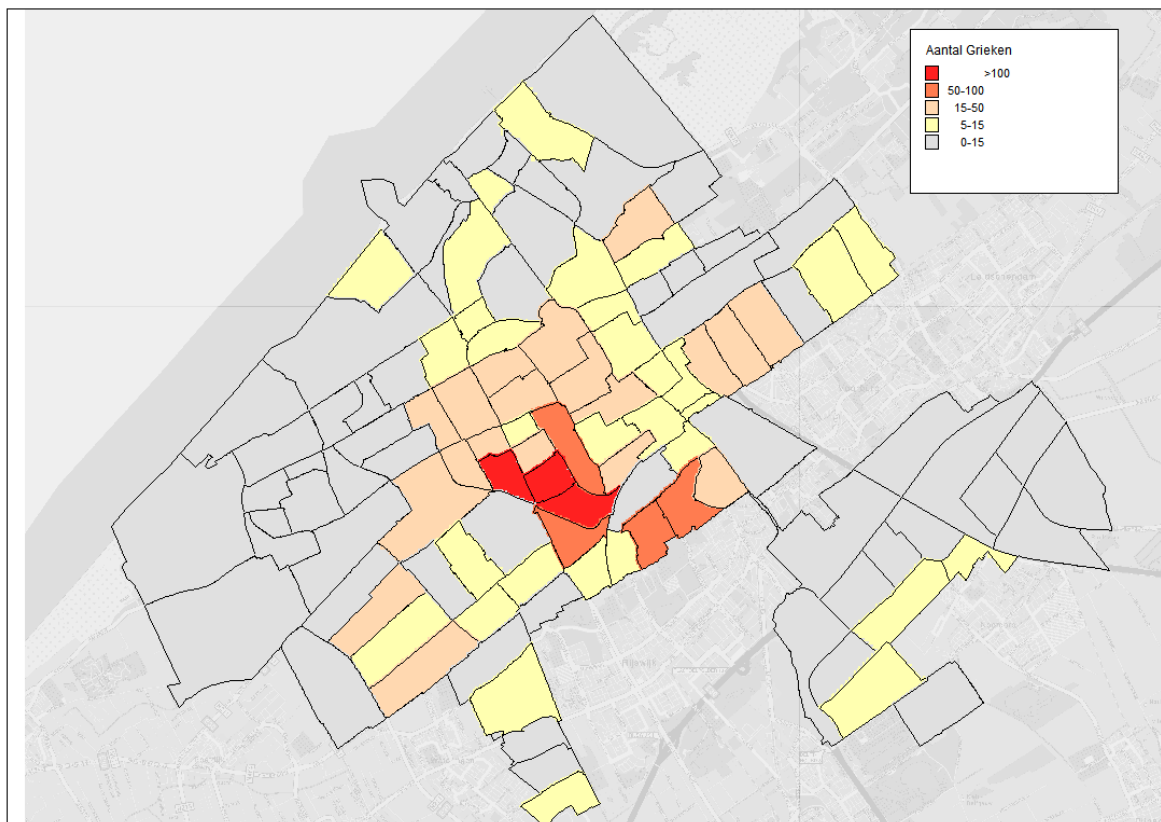
Tabel 9.8. Top 5 woonbuurten Zuid-Europeanen naar nationaliteit 2014

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje
1	Transvaal Zuid	Statenkwartier	Laakkwartier Oost	Laakkwartier Oost
2	Oostbroek Zuid	Zeeheldenkwartier	Oostbroek Zuid	Valkenboskwartier
3	Groente & Fruitmarkt	Kortenbos	Zeeheldenkwartier	Zeeheldenkwartier
4	Schildersbuurt West	Bezuidenhout Oost	Valkenboskwartier	Zuidwal
5	Laakkwartier Oost	Belgisch Park	Moerwijk Noord	Statenkwartier

Bron: BRP, bewerking OS&P

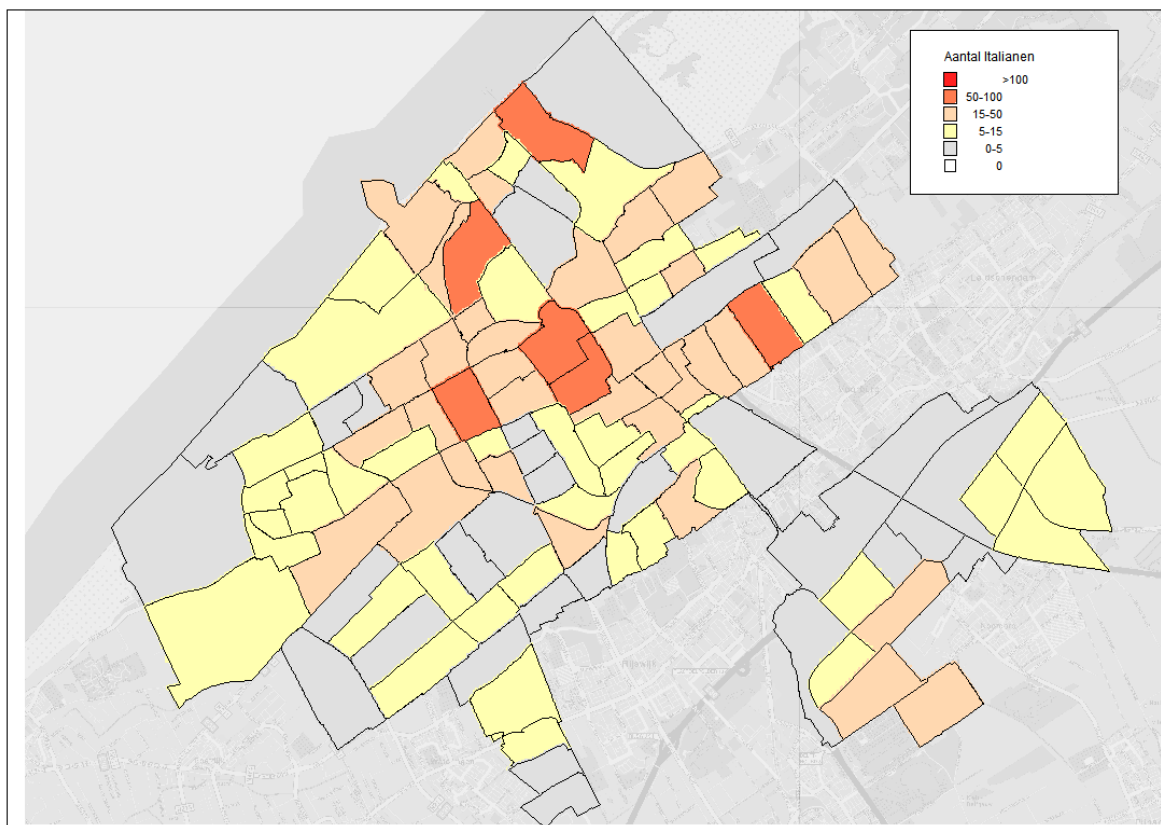
De kaarten op de volgende pagina's geven van iedere nationaliteitsgroep apart een beeld van de spreiding over de stad (buurten waar zij wonen).

Figuur 9.6. Spreiding Grieken naar woonbuurten, 2014

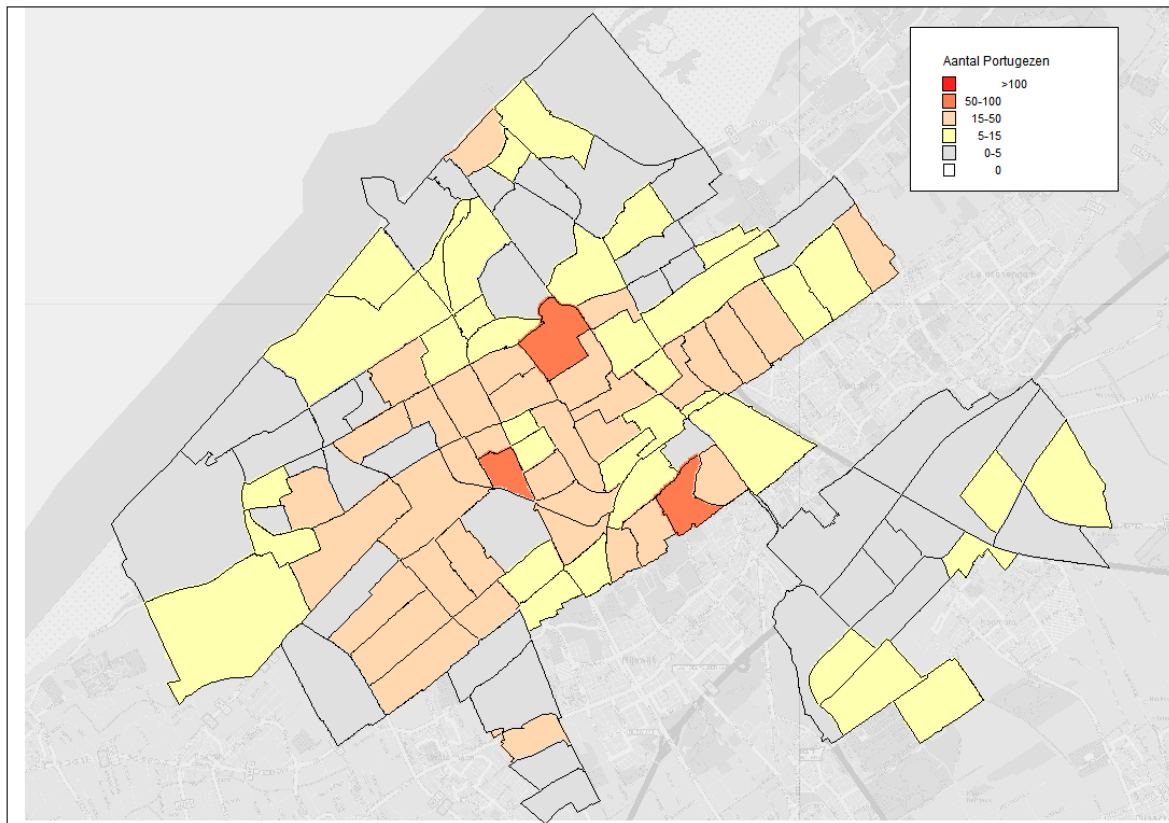
Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 9.7. Spreiding Italianen naar woonbuurten, 2014

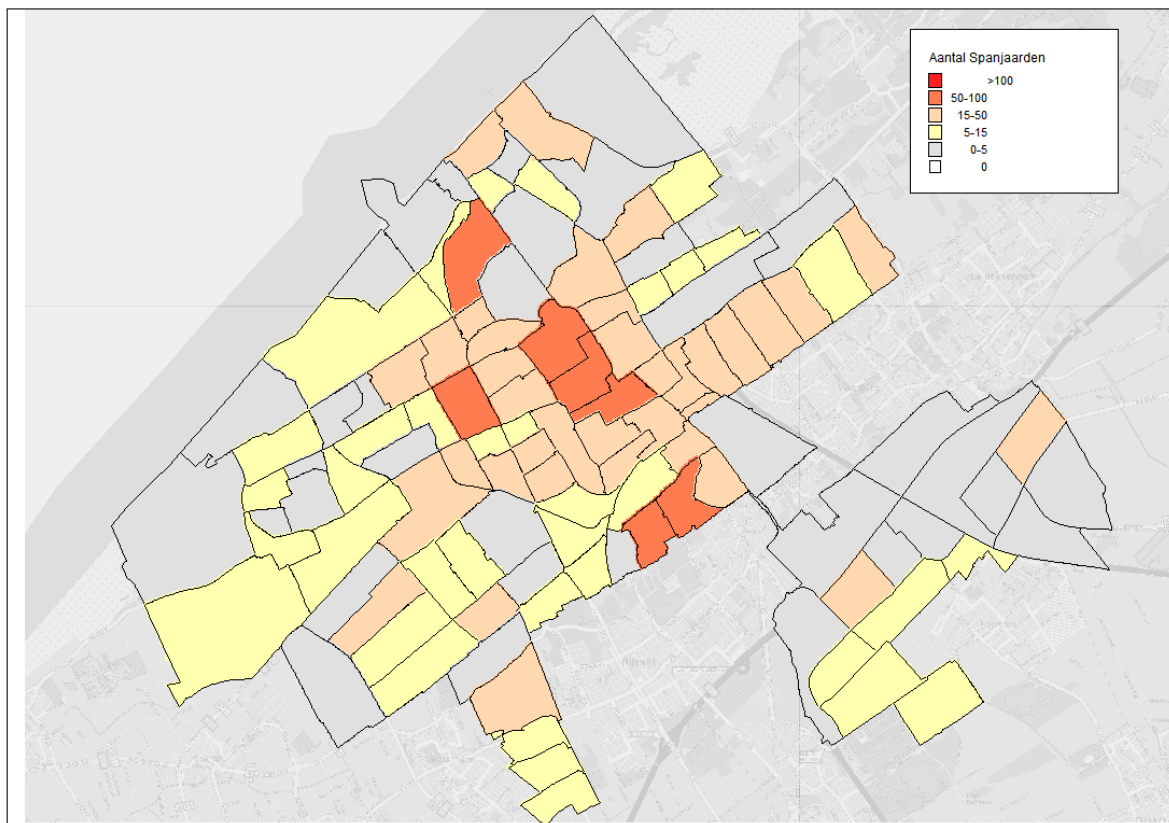
Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 9.8. Spreiding Portugezen naar woonbuurten, 2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

Figuur 9.9. Spreiding Spanjaarden naar woonbuurten, 2014

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.5 VERBLIJFSDUUR

Bijna een op de vijf Zuid-Europeanen (1.210 personen) in Den Haag verblijft al 10 jaar of langer in de stad. Dit zijn vooral Italianen en Portugezen. De meeste Grieken zijn relatief nieuw in de stad; bijna 60% van hen woont hier korter dan drie jaar. Slechts 5% van de Grieken woont langer dan 10 jaar in Den Haag. De tweede groep relatieve nieuwkomers zijn de Spaanse migranten, de helft van hen woont hier korter dan drie jaar.

Tabel 9.9. Verblifdsduur (in jaren) van Zuid-Europeanen in Nederland per nationaliteit 2014 (aantallen)

	onbekend	< 1 jr	1 jr	2 jr	3 jr	4 jr	5 jr	6-10 jr	> 10 jr	Totaal
Griekenland	84	411	361	213	135	152	99	174	83	1.712
Italië	203	254	175	144	113	66	68	172	436	1.631
Portugal	128	156	161	87	79	70	81	220	429	1.411
Spanje	111	421	272	180	152	75	81	159	262	1.713
Totaal	526	1242	969	624	479	363	329	725	1.210	6.467

Bron: BRP, bewerking OS&P

Tabel 9.10. Verblifdsduur (in jaren) van Zuid Europeanen in Nederland per nationaliteit 2014 (%)

	onbekend	< 1 jr	1 jr	2 jr	3 jr	4 jr	5 jr	6-10 jr	> 10 jr	Totaal
Griekenland	5%	24%	21%	12%	8%	9%	6%	10%	5%	100%
Italië	12%	16%	11%	9%	7%	4%	4%	11%	27%	100%
Portugal	9%	11%	11%	6%	6%	5%	6%	16%	30%	100%
Spanje	6%	25%	16%	11%	9%	4%	5%	9%	15%	100%
Totaal	8%	19%	15%	10%	7%	6%	5%	11%	19%	100%

Bron: BRP, bewerking OS&P

9.6 PROGNOSE AANTAL ZUID-EUROPEANEN TOT 2020

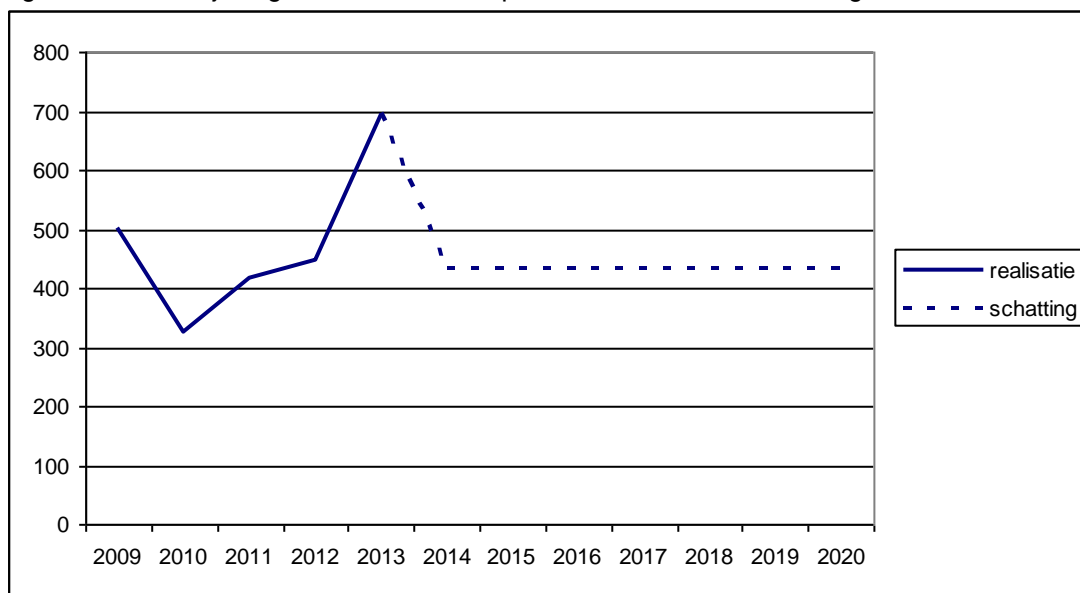
In deze paragraaf geven wij een schatting van de toename van het aantal Zuid-Europeanen in Den Haag tot en met 2020¹¹. De Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) berekent maandelijks met behulp van de emigratie- en immigratiegegevens uit de GBA het buitenlandse migratiesaldo. Op basis van de maandelijkse beschikbare gegevens over de periode januari 2011 tot en met mei 2013 heeft DSO een gemiddeld jaarlijks migratiesaldo berekend en een schatting gemaakt van de jaarlijkse toename van Zuid-Europeanen in Den Haag. Anders dan in de bevolkingsprognose is geen rekening gehouden met geboorte- en sterftcijfers. Wij merken op dat het zeer onzeker is of de waargenomen trend structureel gaat worden. Die is immers sterk afhankelijk van de (Europese) economische ontwikkelingen en het Europese en nationale migratiebeleid.

In de volgende tabellen is de toename van het aantal Zuid-Europeanen weergegeven over de periode 2009 tot en met 2020, op basis van de reële gegevens uit het GBA 2008-2013 en de schatting aan de hand van het gemiddelde migratiesaldo 2013-2020.

Gegeven het gemiddelde migratiesaldo van de afgelopen jaren zal naar voorzichtige schatting het aantal Zuid-Europeanen in Den Haag kunnen groeien naar ongeveer 9.000 in 2020.

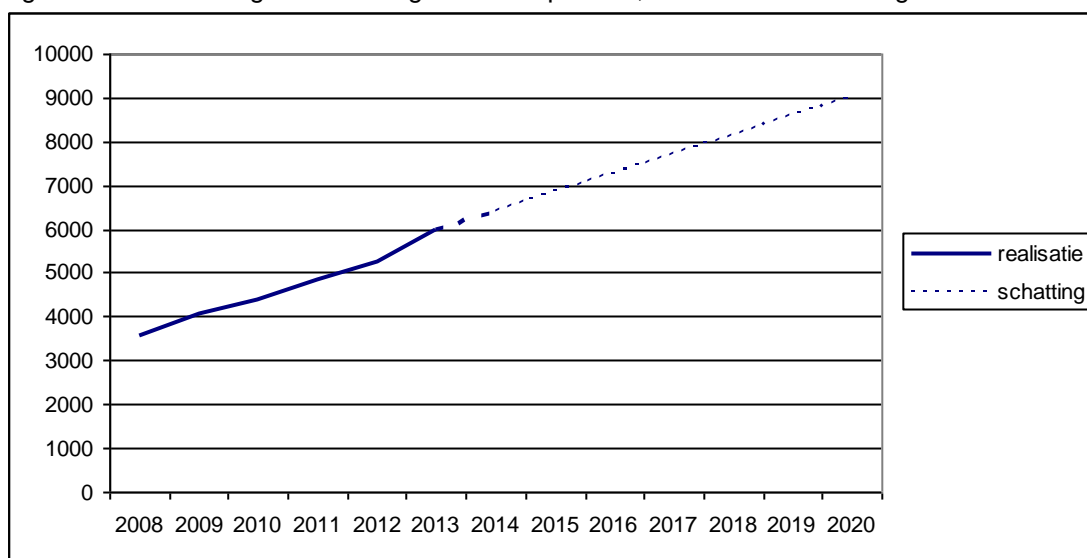
¹¹ De groep Midden- en Oost-Europeanen is opgenomen in de reguliere bevolkingsprognoses van DSO. Dat is niet het geval voor de vier Zuid-Europese EU-landen.

Figuur 9.10. Jaarlijkse groei van Zuid-Europeanen, realisatie en schatting

Bron: DSO/PSO

Figuur 9.11. Bevolkingsontwikkeling Zuid-Europeanen, realisatie en schatting

Bron: DSO/PSO

10 Maatschappelijke opvang

10.1 DAKLOZEN

Tabel 10.1. Aantal aanmeldingen bij het CCP in 2013

Aanmeldingen CCP 2013	OGGZ		geen OGGZ
	regio binding	geen regio binding	
Zuid-Europeanen	4	2	6
Nederlanders	667	72	383
Overig	497	102	501
Totaal	1.168	176	890
onbekend	15	13	59

Bron: GGD Den Haag

Tabel 10.2. Aandeel aanmeldingen bij het CCP in 2013

Aanmeldingen CCP 2013	OGGZ		geen OGGZ
	regio binding	geen regio binding	
Zuid-Europeanen	0,3%	1,1%	0,7%
Nederlanders	57,1%	40,9%	43,0%
Overig	42,6%	57,9%	56,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%
onbekend	0,3%	1,1%	0,7%

Bron: GGD Den Haag

10.1 WINTERKOUDEREGELING

In onderstaande tabellen is van de afgelopen twee jaar te zien wat het aandeel Zuid-Europeanen bij de opvang aan de Zilverstraat¹² was tijdens de winterkoudeperiode.

Tabel 10.3. Aantal bezoekers tijdens de vijf openstellingen (76 nachten) **2012-2013**

Winteropvang daklozen Zilverstraat	Aantal bezoekers 2012-2013
Zuid-Europeanen	14
Nederlanders	162
Overige nationaliteiten	319 (7 onbekend)
Totaal aantal unieke personen	495

Bron: GGD Den Haag

In 2012/2013 zijn vijf winteropenstellingen geweest van in totaal 76 nachten. In de winteropvang zijn 495 unieke personen geweest, waarvan 344 personen *niet* en 110 personen *wel* in het bezit van een CCP-pas (van 41 personen onbekend).

In totaal zijn door de 495 bezoekers van de Winteropvang 51 verschillende nationaliteiten aangegeven. Het merendeel is Nederlander (33%), een kleine 3% komt uit Zuid-Europa.

¹² De opvang wordt verzorgd door Kessler, Leger des Heils en de Zilverstraat. Alleen in de Zilverstraat wordt de nationaliteit van de bezoekers geregistreerd.

Tabel 10.4. Aantal bezoekers tijdens de openstelling (6 nachten) 2013-2014

Winteropvang daklozen Zilverstraat	Aantal bezoekers 2013-2014
Zuid-Europeanen	5
Nederland	32
Overige nationaliteiten	41
Totaal aantal unieke personen	78

Bron: GGD Den Haag

In 2013/2014 is er één openstelling geweest van 6 nachten. In deze winteropvang zijn 78 unieke personen geweest, waarvan 66 personen *niet* en 10 personen *wel* in het bezit van een CCP-pas (van 2 onbekend).

In totaal zijn door de 78 bezoekers van de Winteropvang 16 verschillende nationaliteiten aangegeven. Het merendeel is Nederlander (41%), 1 op de 15 bezoekers komt oorspronkelijk uit Zuid-Europa.

11. Onderwijs

11.1 VROEG- EN VOORSCHOOLSE EDUCATIE

De voor- en vroegschoolse educatie (VVE) biedt een erkend educatief programma waarbij kinderen vanaf 2,5 jaar spelenderwijs leren omgaan met de Nederlandse taal en met elkaar. Het programma is voor peuters op de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven en voor kleuters in de groepen 1 en 2 van de basisschool. Om de effecten van de VVE te behouden, trekken de basisscholen de aanpak in grote lijnen door in de groepen 3 en hoger. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de Haagse peuters met een Midden- en Oost-Europese nationaliteit. De kleuters die het VVE programma doen op de basisschool zijn hier buiten beschouwing gelaten. Zij zijn meegenomen in de paragraaf over het basisonderwijs.

In oktober 2013 stonden in totaal 26 Haagse kinderen met een Zuid-Europese nationaliteit ingeschreven bij een voorschoolpeuterspeelzaal; dit is slechts 0,6% van het totaal aantal Haagse voorschoolpeuters. Deze kinderen staan geregistreerd bij de BRP. Het aandeel en aantal Griekse peuters is het hoogst en is in afgelopen 5 schooljaren gegroeid van 3 naar 17 kinderen. Het aantal voorschoolpeuters uit Italië, Portugal en Spanje is ten opzichte van 2012 gedaald. De meeste Zuid-Europese kinderen zitten op een voorschool in de wijken van Centrum, Laak en Escamp.

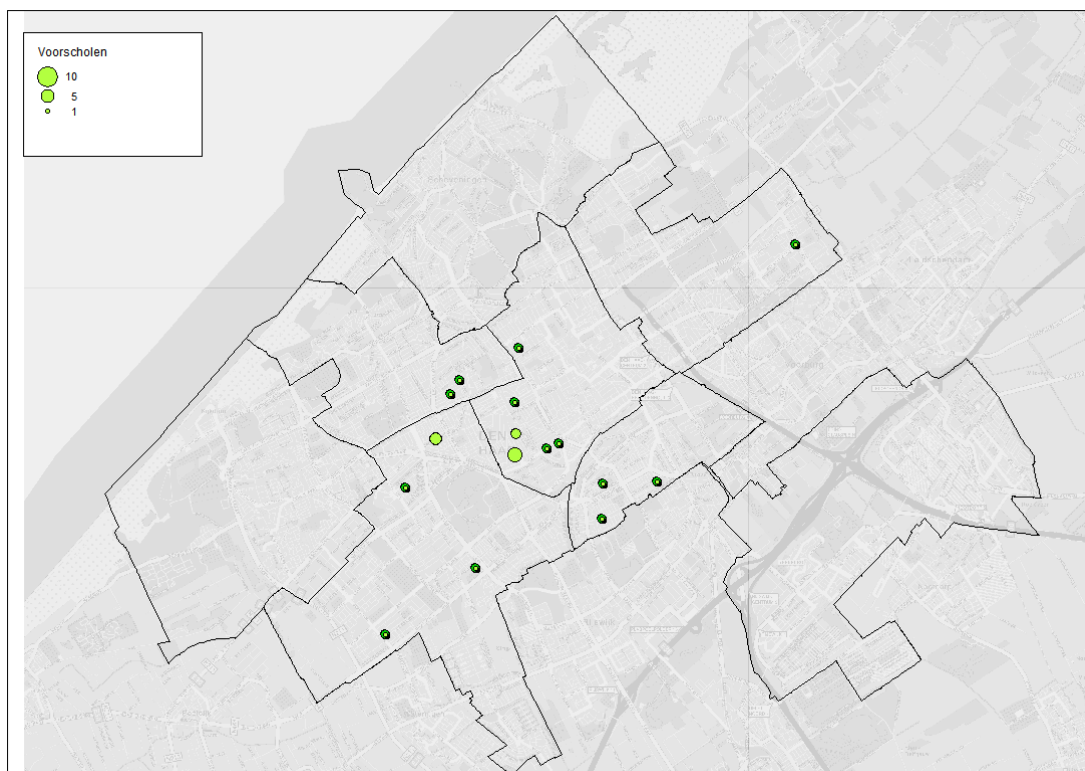
Tabel 11.1. Aantal Zuid-Europese peuters op de voorschool 2009 – 2013*

	2009	2010	2011	2012	2013
Griekenland	3	6	10	9	17
Italië	5	2	10	7	0
Portugal	3	5	4	7	5
Spanje	2	7	6	6	4
Totaal Zuid-Europese peuters	13	20	30	29	26

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Exclusief kinderen met een dubbele nationaliteit

Figuur 11.1. Aantal kinderen uit Zuid-Europa op de voorschool

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.2 PRIMAIR ONDERWIJS

In juli 2014 zitten in totaal 595 'Haagse' Zuid-Europese kinderen op een Haagse school voor primair onderwijs. Ten opzichte van het jaar ervoor is dit een toename van 28%. Het aantal Italiaanse kinderen neemt relatief het meest toe. Er zijn 35 Haagse Zuid-Europese kinderen die buiten Den Haag naar een school voor primair onderwijs gaan.

Tabel 11.2. Aantal Haagse Zuid-Europese leerlingen in het Haagse primair onderwijs 2013 en 2014

	Mei 2013	Juli 2014	Groei (mei 2013=100)
Griekenland	142	165	116
Italië	104	150	149
Portugal	75	80	108
Spanje	148	201	137
totaal	469	595	128

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

* Inclusief de kleuters die het voorschoolprogramma volgen in de klassen 1 en 2.

* Exclusief: kinderen die niet zijn ingeschreven bij het BRP, kinderen die buiten Den Haag naar school gaan en kinderen met een dubbele nationaliteit (Zuid-Europees en Nederlands).

De meesten (484) gaan naar een basisschool. Een enkeling (7 kinderen) gaan naar een school voor speciaal basisonderwijs. Een relatief groot aantal Zuid-Europese kinderen gaat naar een internationale school, namelijk 17%. Opvallend veel Italiaanse ouders kiezen een internationale school voor hun kinderen (zie tabel 3.4). Ook Spaanse kinderen gaan relatief vaak naar een internationale school.

Tabel 11.3. Aandeel Haagse Zuid-Europese kinderen naar soort school, 2014

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
Basisschool	94%	67%	93%	78%	81%
School voor Speciaal Basisonderwijs	1%	1%	1%	1%	1%
Internationaal	5%	33%	6%	21%	17%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

De meeste Zuid-Europese kinderen op een Haagse school voor primair onderwijs zitten in een kleutergroep (42%).

Basisscholen met relatief veel Zuid-Europese kinderen zijn de 1^e Nederlandse Montessorischool en de Paul Krugerschool. Veel Zuid-Europese kinderen kiezen voor de Britse school (internationale junior school).

11.3 SPREIDING LEERLINGEN OVER BASISCHOLEN DEN HAAG

Tabel 11.4. Top 5 scholen primair onderwijs met aantal leerlingen uit Zuid-Europa (juli 2014)

	aantal
1e Nederlandse Montessorischool	65
Britse School (=internationale school)	58
Paul Krugerschool	35
Haagsche School Vereniging	29
De Springbok	25

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

De schoolkeuze verschilt per nationaliteit. Zo gaat bijna de helft van de Griekse kinderen naar een school in Transvaalkwartier, Italiaanse kinderen kiezen vaak voor een school in de Volgelwijk.

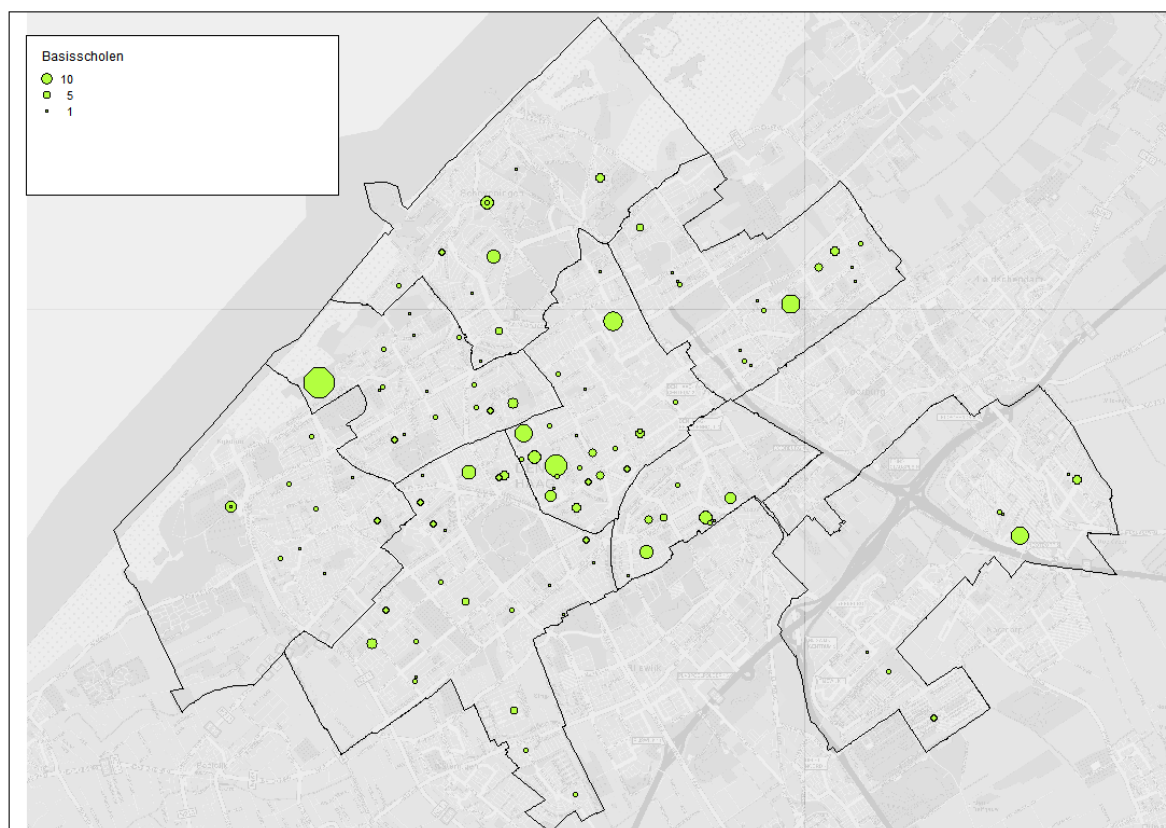
Tabel 11.5. Aantal Zuid-Europese kinderen in het Haagse primair onderwijs naar nationaliteit en buurt

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
Transvaalkwartier	71	2	9	9	91
Vogelwijk	3	34	7	25	69
Laakkwartier en Spoorwijk	12	4	5	30	51
Mariahoeve en Marlot	8	18		18	44
Schildersbuurt	13		5	18	36
Leidschenveen	4	14		17	35
Willemspark	6	15	2	6	29
Rustenburg en Oostbroek	10	2	9	6	27
Geuzen en Statenkwartier	2	9	1	7	19
Bouwlust	3	1	1	13	18
Rest	32	51	41	52	176
Totaal	164	150	80	201	595

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

De kaart in figuur 11.2 geeft een beeld van de spreiding van Zuid-Europese leerlingen over de basisscholen in de stad. De relatief grote concentraties op de basisscholen in Transvaal en de internationale scholen in de Vogelwijk en Leidschenveen springen in het oog.

Figuur 11.2. Spreiding Haagse Zuid-Europese kinderen op Haagse basisscholen, 2014

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.4 VOORTGEZET ONDERWIJS

In juli 2014 zitten in totaal 192 Haagse Zuid-Europese jongeren op een Haagse school voor voortgezet onderwijs. Er gaan daarnaast 38 kinderen naar een school voor voortgezet onderwijs buiten de stad. Er is sprake van een kleine toename van het aantal kinderen in 2014, als gevolg van een toename van het aantal Griekse en Spaanse kinderen.

Tabel 11.6. Aantal Haagse Zuid-Europese leerlingen Haagse voortgezet onderwijs en MBO

	Mei 2013	Juli 2014	Groei Index (2013=100)
Griekenland	43	52	121
Italië	40	35	88
Portugal	41	35	85
Spanje	57	70	123
Totaal	181	192	106

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.5 SPREIDING LEERLINGEN OVER VO-SCHOLEN DEN HAAG

De meest bezochte VO scholen door Zuid-Europeanen zijn: het Johan de Witt College (55), het Rijnlands Lyceum (34) en scholengroep Esloo (33)

Griekse jongeren zitten relatief vaak in een brugjaar. Een groot deel van de Italiaanse jongeren (40%) gaat naar een HAVO of VWO. Er gaan geen Italiaanse kinderen naar het praktijkonderwijs.

Tabel 11.7. Aantal Haagse Zuid-Europese leerlingen per soort onderwijs in het Haagse voortgezet onderwijs, juli 2014*

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
Brugjaar	33	16	13	39	101
Praktijkonderwijs	5	0	3	6	14
VMBO	6	5	8	11	30
HAVO/VWO	7	14	11	13	45
Onbekend	1	0	0	1	2
Totaal	52	35	35	70	192

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

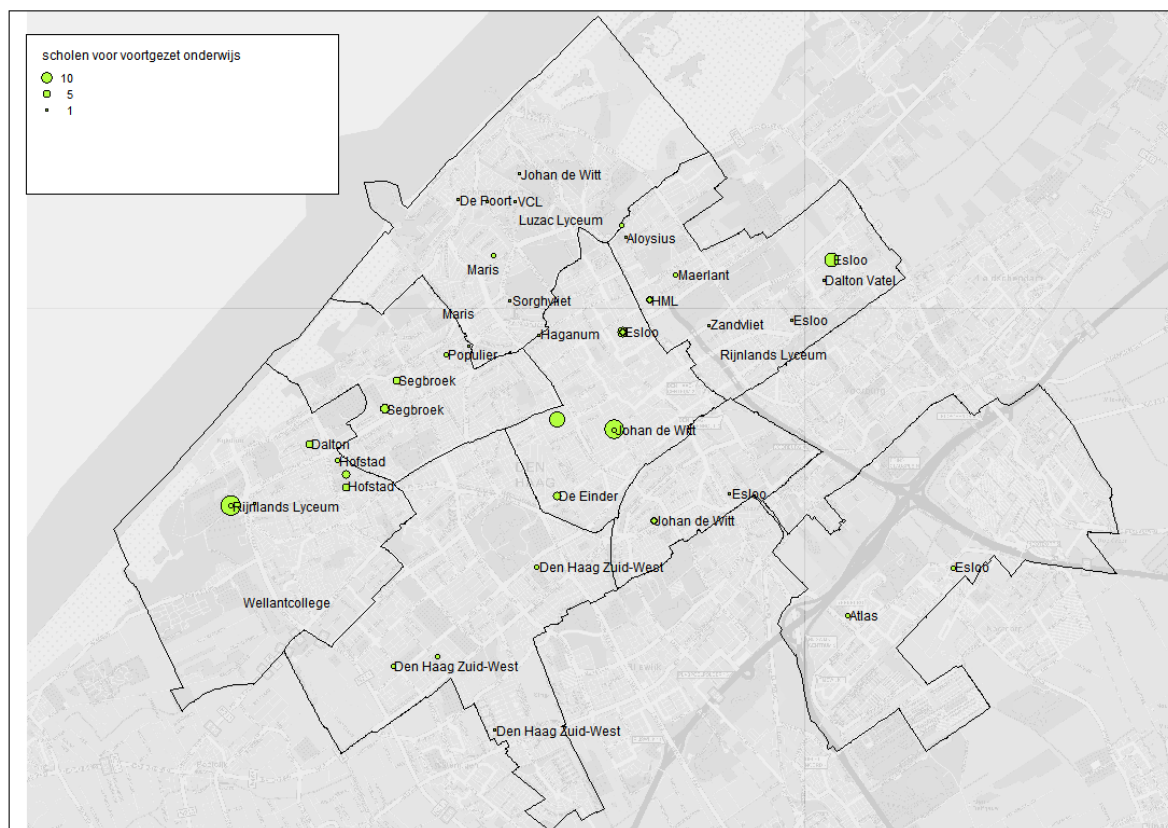
Net zoals bij de jongere leerlingen gaan relatief veel Zuid-Europese jongeren naar een internationale school voor voortgezet onderwijs (19%), vooral Italiaanse jongeren (29%). Slechts 6% van de Griekse kinderen gaan naar een internationale school voor voortgezet onderwijs.

Tabel 11.8. Aantal Haagse Zuid-Europese jongeren op een Haagse internationale VO school, 2014

	Griekenland	Italië	Portugal	Spanje	Totaal
Regulier	94%	71%	77%	77%	81%
Internationaal	6%	29%	23%	23%	19%
Totaal	94%	71%	77%	77%	81%

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Figuur 11.3. Spreiding Haagse Zuid-Europese kinderen op Haagse VO-scholen, 2014

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.6 VERZUIM

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het verzuim van jongeren met een Zuid Europese nationaliteit in het schooljaar 2012-2013 en vergeleken met de twee schooljaren daarvoor.

11.6.1 Signaal verzuim

In de onderstaande tabel en grafiek is het signaalverzuim weergegeven in het schooljaar 2012-2013 en het signaal verzuim van 3 schooljaren. Van de 3.887 Haagse jongeren die door Leerplicht voor signaalverzuim in behandeling zijn genomen, hebben 35 jongeren (0,9%) een nationaliteit uit één van de Zuid-Europese landen. Ten opzichte van het aantal leerplichtigen en kwalificatieplichtigen uit Zuid-Europa is dit een percentage van 4,9% en ligt daarmee onder het Haags gemiddelde van 5,2%. Het signaal verzuim van deze groep is in de periode 2010-2012 gestegen van 17 naar 35 jongeren en is vooral te danken aan de Griekse en Spaanse jongeren.

Tabel 11.9. Aantal behandelde Haagse Zuid-Europeanen Signaal verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Signaal verzuim	% Signaal verzuim
Griekenland	202	12	5,9%
Italië	164	4	2,4%
Portugal	132	8	6,1%
Spanje	221	11	5,0%
Totaal Zuid-Europa	719	35	4,9%
Totaal Den Haag	75.354	3.887	5,2%

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Tabel 11.10. Aantal behandelde Haagse Zuid-Europeanen Signaal verzuim 2010-2012

	2010	2011	2012
Griekenland	6	3	12
Italië	0	1	4
Portugal	8	6	8
Spanje	3	5	11
Totaal Zuid-Europa	17	15	35

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.6.2 Luxe verzuim

Ten opzichte van het aantal Zuid-Europese leerplichtigen en kwalificatieplichtigen is het percentage luxe verzuim bij deze groep 2,5 keer zo hoog als gemiddeld in Den Haag; het gaat hier om 17 jongeren waarvan 11 uit Griekenland. In de periode 2010-2012 is het aantal luxeverzuimers uit Zuid-Europa gestegen van 7 naar 17 jongeren.

Tabel 11.11. Aantal behandelde Haagse Zuid-Europeanen Luxe verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Luxe verzuim	% Luxe verzuim
Griekenland	202	11	5,4%
Italië	164	0	0,0%
Portugal	132	3	2,3%
Spanje	221	3	1,4%
Totaal Zuid-Europa	719	17	2,4%
Den Haag	75.354	642	0,9%

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Tabel 11.12. Aantal behandelde Haagse Zuid-Europeanen Luxe verzuim 2010-2012

	2010	2011	2012
Griekenland	5	2	11
Italië	0	1	0
Portugal	1	3	3
Spanje	1	3	3
Totaal Zuid-Europa	7	9	17

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.6.3 Absoluut verzuim

Van de 731 Haagse jongeren die niet zijn ingeschreven bij een onderwijsinstelling zijn 11 jongeren met een Zuid-Europese nationaliteit waarvan de helft uit Griekenland. Ten opzichte van de vorige twee schooljaren is dit aantal gestegen van 1 naar 11 jongeren die voor absoluut verzuim in behandeling zijn genomen.

Tabel 11.13. Aantal behandelde Haagse Zuid-Europeanen Absoluut verzuim 2012-2013

	Leer- en Kwalificatieplichtigen	Absoluut verzuim	% Absoluut verzuim
Griekenland	202	6	3,0%
Italië	164	1	0,6%
Portugal	132	3	2,3%
Spanje	221	1	0,5%
Totaal Zuid-Europa	719	11	1,5%
Totaal Den Haag	75.354	731	1,0%

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Tabel 11.14. Behandelde Haagse Zuid-Europeanen Absoluut verzuim 2010-2012

	2010	2011	2012
Griekenland	0	5	6
Italië	0	2	1
Portugal	1	3	3
Spanje	0	1	1
Totaal Zuid-Europa	1	11	11

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

11.7 VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

In het schooljaar 2012-2013 hebben 1.176 Haagse jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Van deze jongeren komen er 4 uit één van de Zuid-Europese landen; dit is een aandeel van 0,3%. Ten opzichte van het aantal 12 t/m 22 jarigen die zijn ingeschreven bij de Gemeentelijke Basis Administratie ligt het uitvalpercentage bij Portugese jongeren boven het Haags gemiddelde; het gaat hier echter om 3 jongeren.

Tabel 11.15. Haagse Zuid-Europese nieuwe voortijdig schoolverlaters 2012-2013*

	Aantal	Aantal 12 tot 23 jarigen BRP	% VSV (o.b.v. BRP)
Portugal	3	126	2,4%
Spanje	1	161	0,6%
Totaal Zuid-Europeanen	4	287	1,4%
Totaal nieuwe VSV Den Haag	1.176	57.442	2,0%

Bron: DUO *voorlopige gegevens 2012-2013, bewerking OS&P

11.8 SAMENVATTEND OVERZICHT, INCLUSIEF MBO EN SPECIAAL ONDERWIJS

In 2014 volgen iets meer dan 800 Zuid-Europese kinderen en –jongeren uit Den Haag onderwijs op een Haagse basisschool, VO school, MBO of een school voor speciaal onderwijs. Verder gaan in totaal 86 ‘Haagse’ Zuid-Europese leerlingen naar een school buiten de stad.

Tabel 11.16. Aantal Haagse Zuid-Europese leerlingen in het Haagse onderwijs, naar schoolvorm en nationaliteit, juli 2014*

	Primair onderwijs (incl. voorschool kleuters)	Voortgezet onderwijs	MBO	Speciaal onderwijs	Totaal
Griekenland	164	52	8	2	226
Italië	150	35	4	3	192
Portugal	80	35	15	5	135
Spanje	201	70	6	2	279
Totaal in 2014	595	192	33	12	832
Totaal in 2013	469	181	34	10	694

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

Tabel 11.17. Aantal Haagse Zuid-Europese leerlingen in het Haagse onderwijs, naar schoolvorm en nationaliteit, juli 2014*

	VO		MBO		VSO*	
	Mei 2013	Juli 2014	Mei 2013	Juli 2014	Mei 2013	Juli 2014
Griekenland	43	52	7	8	1	1
Italië	40	35	4	4	2	2
Portugal	41	35	17	15	-	-
Spanje	57	70	6	6	1	-
Totaal	181	192	34	33	4	3

Bron: Leerling administratie LLZ Den Haag, bewerking OS&P

12. TAAL EN INBURGERING

12.1 TAAL IN DE BUURT

In 2013 is er geen specifieke groep gestart gericht op Zuid Europeanen. Naar schatting zijn er vorig jaar wel 40 Zuid-Europeanen gestart bij verschillende organisaties die de cursus Taal in de buurt aanbieden. Dit zijn de organisaties Johan de Witt Scholengroep, Stichting Welzijn voor Moslims in Den Haag en Stichting Vooruitgang door Zelfwerkzaamheid.

12.2 ROC MONDRIAAN – TRAJECTEN VOOR EU-MIGRANTEN

ROC Mondriaan verzorgt taalonderwijs voor volwassenen in Den Haag. Speciale aandacht is er voor EU-arbeidsmigranten. In 2013 deden 113 deelnemers uit Zuid-Europa mee (m.n uit Spanje). De verwachting is dat ook arbeidsmigranten uit deze landen geïnteresseerd zijn in taalcursussen.

13. Sociale Voorzieningen

13.1 UITKERING WWB

In 2013 ontvingen in totaal 75 Zuid-Europeanen een WWB uitkering voor levensonderhoud. Dat komt neer op 1,7% van alle bij de BRP ingeschreven Zuid-Europeanen van 26 jaar en ouder. Tellen we de groep 19 tot en met 25 jarigen mee, dan zakt het percentage naar 1,5%.

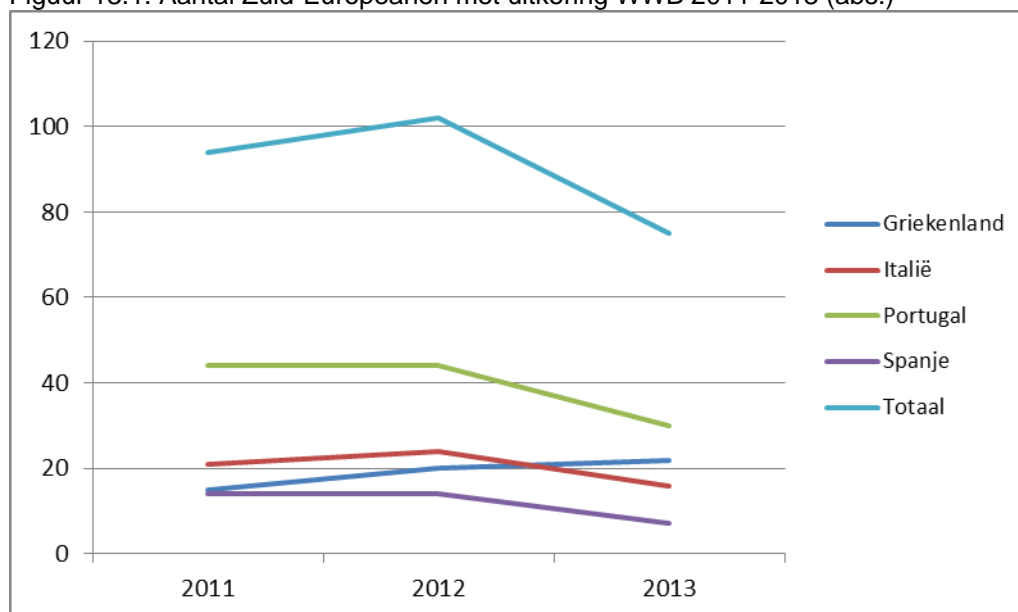
Vergeleken met voorgaande twee jaren is het aantal (en percentage) Zuid-Europeanen met een uitkering WWB voor het levensonderhoud afgenomen.

Tabel 13.1. Aantal Zuid-Europeanen met uitkering WWB/Levensonderhoud, 2011, 2012 en 2013*

	2011	2012	2013
Griekenland	15	20	22
Italië	21	24	16
Portugal	44	44	30
Spanje	14	14	7
Totaal	94	102	75

Bron: DSZW, afdeling planning & control

Figuur 13.1. Aantal Zuid-Europeanen met uitkering WWB 2011-2013 (abs.)

Bron: DSZW, afd. planning & control

13.2 VOORZIENINGEN VOOR MINIMA HUISHOUDENS

13.2.1 Schoolkostenfonds

Tabel 13.2. Aantal Zuid-Europeanen met bijdrage uit Schoolkostenfonds

	Schoolkostenfonds		
	2011	2012	2013
Griekenland	11	6	15
Italië	11	15	10
Portugal	6	6	10
Spanje	40	29	53
Totaal	68	56	88

Bron: DSZW, afdeling planning & control.

Het aantal Zuid-Europeanen dat in 2013 een bijdrage ontving uit het Schoolkostenfonds (88) is gestegen ten opzichte van de twee jaren eerder.

13.2.2 Ooievaarspas

Tabel 13.3 Aantal Zuid-Europeanen met een Ooievaarspas

	Ooievaarspas		
	2011	2012	2013
Griekenland	71	96	137
Italië	141	132	140
Portugal	171	181	183
Spanje	120	138	205
Totaal	503	547	665

Bron: DSZW, afdeling planning & control.

Het aantal Zuid-Europeanen met een Ooievaarspas is in twee jaar tijd met 30% toegenomen, van 503 in 2011 naar 665 (1 op de 10 Zuid-Europeanen) in 2013.

14. Gezondheidszorg Jeugd

14.1 CONSULTATIEBUREAUS 0-4 JAAR

In 2013 had Jong Florence 552 kinderen in zorg¹³ waarvan één of beide ouders uit een Zuid-Europees land komt. In totaal hadden zij 3.780 van de geplande 4.334 contactmomenten. 554 Keer is men niet verschenen op de geplande afspraak:

- Niet verschenen, afgezegd door JGZ: 93
- Niet verschenen, geweigerd: 6
- Niet verschenen met bericht: 398
- Niet verschenen zonder bericht: 57

Tabel 14.1 Aantal Zuid-Europese kinderen in zorg bij een consultatiebureau in 2013

Geboorteland ouder(s)	2013
Griekenland	123
Italië	140
Portugal	116
Spanje	167
Subtotaal Zuid-Europa	546
Overige nationaliteit	27.516
Totaal Den Haag	28.062
Aandeel Zuid-Europa	1,95%

Bron: JongFlorence

Tabel 14.2 Aantal Zuid-Europese kinderen in zorg bij een consultatiebureau in 2013, uitgesplitst naar locatie

Locatie consultatiebureau	2013
Haagse Hout	99
Laak	29
Leidschenveen	9
Loosduinen	27
Paviljoensgracht	88
Scheveningen	108
Segbroek	74
Ypenburg	25
Zonneoord	7
Wateringsveld	24
Archief	62
Totaal	552

Bron: JongFlorence

¹³ Geboortedatum kind tussen 1-1-2009 en 1-1-2014, uitgevoerde consult: 1-1-2013 tot 1-1-2014

14.2 JEUGDHULPVERLENING 4-18 JAAR

14.2.1 Bureau Jeugdzorg (BJZ)

Het aantal Zuid-Europese jeugdigen met hulpverlening van BJZ is de afgelopen jaren vrijwel gelijk gebleven.

Tabel 14.3 Aantal Zuid-Europese jeugdigen met hulpverlening BJZ, 0-18 jaar*

	2009	2010	2011	2012	2013
Griekenland	11	6	8	12	16
Italië	23	22	14	15	17
Portugal	24	27	28	25	24
Spanje	20	23	24	24	23
Subtotaal Zuid-Europa	78	78	74	76	80
Overige landen	6.267	6.125	5.957	5.906	6.347
Totaal Den Haag	6.345	6.203	6.031	5.982	6.427
Aandeel Zuid-Europa	1,2%	1,3%	1,2%	1,3%	1,2%

Bron: BJZ, Haaglanden (april 2014)

**Selectie naar geboorteland jeugdige, of geboorteland moeder of geboorteland vader. Als de jeugdige en de ouders afkomstig zijn uit verschillende Zuid-Europese landen, dan heeft geboorteland van de jeugdige prioriteit, vervolgens het geboorteland van moeder en daarna het geboorteland van de vader.*

Zuid-Europese jeugdigen komen meer dan gemiddeld in aanraking met BJZ: 8,6% van de Zuid-Europese jongere vergeleken met 5,8% van alle Haagse jongeren. Wel is het zo dat het aandeel Zuid-Europese jeugdigen bij BJZ sinds 2009 gestaag daalt: van 16,6% in 2009 naar 8,6% in 2013. Dat is vooral het gevolg van de rekensom: het aantal hulpverleningen blijft gelijk, maar het aantal Zuid-Europese jeugdigen in de stad groeit. Dus in relatieve zin neemt het aandeel Zuid-Europeanen bij BJZ af.

Tabel 14.4 Aandeel jeugdigen 0-18 jaar met hulpverlening BJZ: gemiddeld en aandeel van Zuid-Europese jeugdigen*

	Totaal Haagse jeugdigen (gemiddeld)	Zuid-Europese jeugdigen
2009	5,6%	14,6%
2010	5,4%	13,6%
2011	5,2%	11,3%
2012	5,0%	10,1%
2013	5,8%	8,6%

Bron: BRP en BJZ, bewerking OS&P

** Dit betreft het aandeel van de totale populatie in Den Haag*

Tabel 14.5. Aantal unieke Zuid-Europese jeugdigen met hulpverlening in 2013

	Jeugdbescherming	Jeugdreclassering	Samenloop	Toegang*	Totaal
Griekenland	1	-	-	15	16
Italië	5	-	-	12	17
Portugal	10	1	1	12	24
Spanje	5	1		17	23
Subtotaal Zuid-Europa	21	2	1	56	80
Overige landen	1.120	535	68	4.624	6.347
Totaal Den Haag	1.141	537	69	4.680	6.427
Aandeel Zuid-Europa	1,84%	0,37%	1,45%	1,19%	1,24%

Bron: BJZ, Haaglanden (april 2014)

* *Toegang is inclusief CIT (crisisinterventie)*

14.2.2 AMK

Het AMK geeft advies en onderzoekt (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling en brengt zo nodig de juiste hulp op gang. Iedereen met vragen, zorgen of meldingen van kindermishandeling kan terecht bij het AMK. Jaarlijks worden naar schatting ongeveer 100.000 kinderen mishandeld, verwaarloosd of misbruikt.

Dit jaar zijn voor het eerst gegevens over de Zuid-Europese jeugd opgevraagd.

Tabel 14.6. Aantal meldingen AMK over Zuid-Europese jeugdigen, 0-18 jaar

	2013
Griekenland	3
Italië	3
Portugal	8
Spanje	4
Subtotaal Zuid-Europa	18
Overige landen	1.546
Totaal Den Haag	1.564
Aandeel Zuid-Europa	1,15%

Bron: AMK/BJZ, mei 2014